

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΕΣ ΗΜΕΡΕΣ

ΕΤΟΣ 7

#4

1ος. Αρ. 5117
1939

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΠΕΤΡΟΣ Σ. ΣΠΑΝΔΟΝΙΔΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- Γ. ΣΚΑΡΙΜΠΑ. Το «Λίλα Μπράουν» (ποίημα).
R. M. RIEKE. Αι σημειώσεις του Μάλτε Λάουριντς
Μπρυγκε (Μετάφρ. Δημ. Στ. Δήμου).
ALB. SAMAIN. Έσπερες (ποίημα) Μετάφρ. Α. Γιαν-
ναρά.

ΟΜΙΛΙΕΣ

- Κ. ΜΑΝΙΑΔΑΚΗ (Υφυπουργός) Όμιλία προς την Ε. Ο. Ν.

ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΒΙΒΑΙΟΥ

Υπό Πέτρου Σπανδονιδή

ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ: Κ. Μαρκίνα. Ή φυγή.—Λ. Βαλανάκη. Κατω από τις Λεβέκες του Πασακίου.—Τω. Μαλανδρινού. Σάν δνειρο, σαν παραμυθι.—Γερ. Γρηγόρη. Πόρεια μεσ' στη νύχτα.—Ζήση. Οι δυνατοί.—Κ. Νταϊφά. Οι άνθρωποι του Βάλτου.—Beniamino Raffello. Sognio D'Oragio.

ΠΟΙΗΣΗ: Χρ. Γαλατοπούλου. Στύγες κραυγές.—Ορ. Καλιόρη. Τραγωδία της ψυχής μου.—Κ. Κερίσογλου. Θεία μνήματα.—Οικονόμου. Το ημερολόγιο ενός ζώου.—Π. Θάλασσινου. Πανσέληνος.—Κούλη Αλέπη. Αρμενική Μούσα (υπό Γ. Θ. Βαφοπούλου).

ΜΕΛΕΤΕΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΕΣ: Γ. Σερέφη. Διάλογος πάνω στην ποίηση.—Γρ. Ξενοπούλου. Η διασκευαστική τέχνη.—Γ. Χατζίνη. Πρόσωπα και ψυχές.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ: Δ. Βεζανή. Πολιτισμός και άπιστημη του πολιτισμού.

ΛΟΓΟΓΡΑΦΙΑ: Β. Νώτη. Τα ανάκταρα του Γαλεριού ή Μαξιμιανού.—Μ. Αργυροπούλου. Πρόδος και αυχρονισμός του έθνους.

ΣΤΟΧΑΣΜΟΙ: Γ. Μαρκίδη. Στοχασμοί και σημειώματα.

ΤΑΞΙΔΙΩΤΙΚΕΣ ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ: Παντ. Μπίστη. Ταξίδι στην Έλλάδα.

ΓΡΑΦΕΙΑ: 3ος Αρμόλιου, 5.
Αποκλειστική πώληση στην Αθήνα:
ΒΙΒΛΙΟΠΛΑΣΙΟ ΙΩ. ΣΙΑΕΡΗ

Τὸ «Λίζα Μπράουν»

(Ἀφιερωμένο στὴν Κα Λίζα Μάλλιου)

Μὲ τὸ φουγάρο του ὑψωτὸ καὶ στύλ, ὠραῖο τεφρὸ
 ἦταν λὲς καὶ τ' ἀγκάλιασε νὰ τὸ λικγίξει ἡ λήθη,
 —κι' ἦταν βαπόρο—κι' ἦταν κεῖ, ἀφημένο στὸν ἀφρό,
 ποιοὺς ξέρει ποῦθε—δρθόλαιμο πουλί—ποῦ ἐδῶ ἐπλανήθη.

Τὸ «Λίζα Μπράουν» τὸ λόρδικο βαπόρο. Ποθεινά,
 μπλάβο ἕνα φῶς του ἔτρεμε (κυανὸ - σι' ἄλμπουρο - ἀστέρι)
 κι' ἦταν αὐτὸ τὸ «Λίζα Μπράουν», κι' ἀκόμα ἦταν ὡς νὰ
 ἡ νύστα μου τ' ἀργόσεινε μὲ τ' ἀλαφρό της χέρι.

Τί τοῦλεγε (ὡς ἀχνόλαμπαν τὰ μπροῦντζα του—σκυφτὴ
 ἐπιβάτισσα—στὸ χέρι της λιχνάρι ἀχνὸ ποῦ ἐκράτσι);
 γιὰ ποιδ ἀφρισμένο—σιγανὰ—νὰ τοῦλεγε σι' ἀφτί,
 ταξίδι—μὲ τὰ φῶτα του χρυσὰ—σὲ χάη καὶ πλάτη;

Ὡ ἐσύ μου «Λίζα Μπράουν» ἐσύ—τοῦ νοῦ'μου φῶς γλαρὸ—
 ποῦ ἤμουν—καὶ δὲν τῆξερα—στὸ χάος τὸ κύμα ὄντας
 σὲ γέννησε, νὰ κίναγα—μπεμπέκος—νὰ σὲ βρῶ,
 ἀπ' τὸ βυζι τῆς μάννας' μου τρεκλὰ καὶ μπουσουλόντας;

Τώρα; Σ' ἄλλες διασταυρῶνεις σὺ δμίχλες κι' οῦρυνούς
 τοὺς καπνοὺς σου-μπρούτζινη κι' ὀρθὴ ὀπτασία τῶν πόντων-
 καὶ μένα δ ταρυγμένους μου σὲ σχεδιάζει δ νοῦς;
 κύκνο ποῦ ὄξω ἀπ' τίς γραμμὲς πετᾶς τῶν ὀριζόντων...

Χαλκίδα.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΚΑΡΙΜΠΑΣ

ΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΜΑΛΤΕ ΛΑΟΥΡΙΝΤΣ ΜΠΡΙΓΚΕ

(Συγζευγία απ' τὸ προηγούμενο)

Ο ΓΙΑΤΡΟΣ δὲ μὲ κατάλαβα, τίποτα. Ἦταν ἄλλωστε δύσκολο νὰ τὰ διηγηθεῖ κανεὶς. Ἦθελαν νὰ πειραματιτοῦνε μὲ [τὸν] ἠλεκτρισμό. Καλὰ. Πῆρα ἕνα σημεῖωμα: ἔπρεπε στὴ μία ἢ ὡρα νάμαε στὴ Βαλρέτγιδρε. Πῆγα. Ὁρα πολλὴ περνούσα μπρὸς ἀπὸ διάφορα παραπήγματα, διασχίζοντας ἀλώτοπους, ὅπου στεκόντανε ἐδῶ κ' ἐκεῖ κάτω ἀπὸ τὰ ἄδεια δέντρα ἀνθρώπων μὲ λευκοὺς ἀκούφους σὰν κατάδικοι. Τέλος ἔφτασα σ' ἕναν μακρὸ, σκοτεινὸ, σὰν διάδρομο χῶρα, πῶς ἀπὸ τὴ μία μεριά εἶχε τέσσερα παράθυρα ἀπὸ θαμπό, πρασινωπὸ γυαλί, χωρισμένα τὸ ἕνα μὲ τ' ἄλλο μ' ἕναν φαρδύ, μαθρον ἐνδιάμεσο τοῖχο. Ἐκεῖ μπροστὰ κατὰ μῆκος βρισκόταν ἕνας ξύλινος πάγκος, μπρὸς ἀπ' ὅλα, καὶ πάνω σὲ τοῦτον τὸν πάγκο καθόντανε αὐτοὶ ποὺ μὲ γνώριζαν καὶ περιμένα. Ναί, ἦσαν ὅλοι ἐδῶ.

Ὅταν συνήθισα στὸ μισοσκόταδο τοῦ χώρου, παρατήρησα, πῶς ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς ποὺ καθόντανε ἐδῶ κολλητὰ ὅμοι μὲ ὅμοι σὲ ἀτέλειωτη σειρά, μπορούσαν νάβαι καὶ μερικοὶ ἄλλοι ἄνθρωποι, μικροαστοὶ, τεχνίτες, ὑπηρετίες καὶ κερροτσέρηδες. Κάτω στὴ στενὴ πλευρὰ τοῦ διαδρόμου εἶχαν στρογγυλοκαθίσει σὲ ξεχωριστὰ καθίσματα δυὸ χοντρές γυναῖκες, πορτιέρισσες καθὼς φαίνεται, ποὺ κουβέντιαζαν. Κύτταξα τὸ ρολόγι· ἦταν μία παρὰ πέντε. Τώρα σὲ πέντε, ἄς ποῦμε σὲ δέκα λεπτά, ἔπρεπε νάρθει ἡ σειρά μου· δὲν ἦταν λοιπὸν καὶ τόσο ἄσκημα. Ὁ ἀγέρας ἦταν ἄσκημος, βαρὺς, γεμάτος ροῦχα καὶ ἄνσες. Σὲ μιὰν ὀριζομένη θέσι ἔβγαине ἀπὸ μιὰ χαραμάδα τῆς πόρτας ἡ δυνατὴ, ἀξανάνομη δροσεράδα ἀπὸ αἰθέρα. Ἀρχισα νὰ πηγαίνω ἐρχομαι. Μοῦ ἤρθε τὸ νοῦ, πῶς μοῦ εἶχαν ὀποθεῖει νάρθη ἐδῶ, ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους, αὐτὴ τὴν ὑπερπληρωμένη, γενικὴ ὡρα ἐπισκέψεως. Ἦταν σὰ νὰ λέμε ἢ πρώτη δημόσια ἐπιβεβαίωσι, πῶς ἀνῆκα στὸς ἀπόκληρους· τὸ εἶδε ὁ γιατρός ἀπάνω μου; Ὡστόσο εἶχα κάνει τὴν ἐπίσκεψί μου μὲ μιὰν ὑποφερτὴ φορεσιά, εἶχα στείλει μὲ μὲτα τὸ ἐπισκεπτήριό μου. Μολταῦτα πρέπει νὰ τὸ πληροφορήθηκε κάπως, ἴσως

προδόθηκα μόνος μου. Καὶ τώρα, μιὰ καὶ ἦταν γεγονός, δὲν τὸ ἔβρισκα καὶ τόσο δυσάρεστο· οἱ ἄνθρωποι καθόνταν ἡσυχοὶ δίχως; νὰ μὲ προσέχουν. Μερικοὶ εἶχαν πόνο καὶ κουνούσαν λίγο τὸ ἕνα πόδι, γιὰ νὰ τοὺς ὑποφέρουν καλύτερα. Μερικοὶ ἄντρες εἶχαν βάλει τὸ κεφάλι μέσα στὶς παλάμες τοὺς, ἄλλοι κοιμοῦνταν βαθιὰ μὲ βαρυὰ, βυθισμένα πρόσωπα. Ἐνας χοντρός ἄντρας μὲ κόκκινο, πριεμόνον λαϊμὸ καθόταν σκυφτός μὲ τὰ μάτια σπηλωμένα κατὰ γῆς κ' ἔφτυνε ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ ἠχηρὰ πάνω σ' ἕνα σημεῖο, ποὺ τοῦ ταίριαζε γι' αὐτὸν τὸ σκοπὸ. Ἐνα παιδί σὲ μιὰ γωνία ἔκλαιγε μὲ ἀναφυλλητὰ· εἶχε ἀνεβάσει τὰ μακρὰ ἰσχνὰ πόδια πάνω στὸν πάγκο καὶ τῶρα τὰ κρατοῦσε ἀγκαλιασμένα καὶ σφιχτὰ ἀπάνω του, σὰ νὰπρεπε νὰ τ' ἀποχωριστεῖ. Μιὰ κονητὴ, ἄγρη γυναίκα, ποὺ ἕνα καπέλλο ἀπὸ κρέπι, στολισμένο μὲ στρογγυλά, μαῦρα λουλούδια τῆς καθόταν στραβὰ πάνω στὰ μαλλιά, εἶχε τὸ μορφοσμὸ ἐνὸς χαμόγελου γύρω ἀπὸ τὰ ἰσχνὰ χεῖλη, ὅμως τὰ πληγγισμένα της βλέφαρα δάκρυζαν διαρκῶς. Ὅχι μακρὰ τῆς βάλανε νὰ καθήσει ἕνα κοριτοῦ μὲ στρογγυλό, λεῖο πρόσωπο καὶ τεταμένα ἔξω μάτια, ποὺ ἦσαν δίχως ἔκφρασι· τὸ στόμα τοῦ ἔστεκε ἀνοιχτό, ἔτσι ποὺ ἔβλεπε κανεὶς τὰ ἄσπρα, γλοιώδη ὄδλα μὲ τὰ παλῆα, καταστραμμένα δόντια. Καὶ ὑπῆρχαν καὶ πολλοὶ ἐπίδεμοι. Ἐπίδεμοι, ποὺ περιτόλιγαν σὲ ἀλλεπάλληλα στρώματα ὀλόκληρο τὸ κεφάλι, ὡς ποὺ ἔμενε μόνο ἕνα μᾶτι ἀσέκαστο, ποὺ δὲν ἀνῆκε πιά σὲ κανέναν. Ἐπίδεμοι, ποὺ κρύβανε, κ' ἐπίδεμοι ποὺ δείχνανε, τί ἦταν ἀπὸ κάτω. Ἐπίδεμοι, ποὺ τοὺς εἶχαν ἀνοίξει, καὶ ποὺ μέσα τους ὅπως μέσα σ' ἕνα βρώμικο κρεβάτι, κόττονταν ἕνα χέρι, ποὺ δὲν ἦταν πιά χέρι· καὶ μιὰ ἐπιδεμένη κνήμη, ποὺ ἔβγαине ἔξω ἀπὸ τὴ σειρά, μεγάλη, σὰν ἕνας ὀλόκληρος ἄνθρωπος. Περπατοῦσα ἀπάνω κάτω καὶ κατέβαλα προσπάθεια, νάμαε ἡμεροσ. Ἀσχολῆθηκα πολὺ μὲ τὸν ἀντικρινὸ τοῖχο. Παρατήρησα, πῶς εἶχε κάμποσες μονόφυλλες πόρτες καὶ δὲν ἔφτανε ὡς τὸ ταβάνι, ἔτσι ποὺ αὐτὸς ὁ διάδρομος, δὲν ἦταν ὅλο.

τελα χωρισμένοι απ τὰ διαμερίσματα, πού έπρεπε νάναι στο πλάι. Κύτταξα τὸ ρολόγι· μιά ὥρα περπατοῦσα ἀπάνω κάτω. Λίγο ἀργότερα ἤρθαν οἱ γιατροί, Στὴν ἀρχὴ δὴ τρεῖς νεαροί, πού προσπεράσαν μὲ ἀδιάφορα πρόσωπα, τέλος αὐτοὺς πού εἶχα ἐπισκεφθεῖ, μὲ ἀνοιχτόχρωμα γάντια, *charveau à huit reflets*, ἀψογο ἐπανωφόρι. "Ὅταν μὲ εἶδε, ἔβγαλε λίγο τὸ καπέλλο καὶ χαμογέλασε ἀφηρημένα. Εἶχα τὴν ἐλπίδα τώρα, νὰ μὲ καλέσουν ἀμέσως, ὅμως πέρασε πάλι μιά ὥρα. Δὲν μπορῶ νὰ θυμηθῶ, πὼς τὴν πέρασα. Πέρασε. Ἐνας γέρος ἀντρας ἦρθε μὲ μιά λεκιασμένη ποδιά, ἕνα εἶδος φύλακα, καὶ μ' ἄγγιξε στὸν ὦμα. Μπήκα σ' ἕνα ἀπὸ τὰ διπλανά δωμάτια. Ὁ γιατρός καὶ οἱ νεαροὶ καθόντανε γύρω ἀπὸ ἕνα τραπέζι καὶ μὲ κυττάζανε· μοῦ δώσανε ἕνα κάθισμα. "Ἔτσι. Καὶ τώρα ἔπρεπε νὰ διηγηθῶ, τί συνέβαινε ἀλήθεια μὲ μένα. Σύντομα ὅσο τὸ δυνατό, *s' il vous plait*. "Ἐπειδὴ οἱ κύριοι δὲν εἶχαν πολὺν καιρὸ. Αἰσθανόμενον ἀλλόκοτα τὸν ἑαυτὸ μου. Οἱ νεαροὶ καθόντανε καὶ μὲ κύτταζαν μ' ἐκείνη τὴν πλεονεκτικὴ περιέργεια τοῦ ειδικοῦ, πού εἶχαν μάθει. Ὁ γιατρός, πού ἐγνώριζα, χάριδεψε τὸ μαῦρο μυτερὸ γένι του καὶ χαμογέλασε ἀφηρημένα. Σκέφτηκα, πὼς θὰ ξεοποῦσα σὲ κλάματα, ὅμως ἄκουσα νὰ μοῦ λένε γαλλικά: «Εἶχα ἦδη τὴν τιμὴ, κύριε, νὰ σὰς δώσω ὅλες τὶς πληροφορίες, πὸ μ' μπορῶ νὰ δώσω. "Ἄν τὸ θεωρεῖτε ἀναγκαῖο, νὰ ἐνημερωθοῦν αὐτοὶ οἱ κύριοι, τότε εἶθε ἀσφαλῶς σὲ θεοὶ ὕστερα ἀπ τὴ συνομιλία μὰς νὰ τὸ κάνουνε μὲ λίγα λόγια, ἐνῶ σὲ μένα εἶναι πολὺ δύσκολο». Ὁ γιατρός σηκώθηκε μ' εὐγενικό χαμόγελο, πῆγε μὲ τοὺς βοηθοὺς στὸ παράθυρο καὶ εἶπε λίγα λόγια, συνοδεύοντάς τα μὲ μιὰν ὀριζόντια, ταλαντευτικὴ χειρονομία. "Ὑστερα ἀπὸ τρία λεπτά γύρισε ἕνας ἀπ τοὺς νεαροὺς, κοντόφθαλμος καὶ ἀτημέλητος, πίσω στὸ τραπέζι καὶ εἶπε, προσπαθώντας νὰ μὲ κυττάξει αὐστηρὰ: «Κοιμᾶστε καλά, κύριε;» «Ὁχι, ἄσχημα». Ὅποτε καὶ ξαναγύρισε πάλι στὴ συντροφιά. "Ἐκεῖ συζητήσανε ἀκόμα μιά στιγμὴ, ὕστερα σπράφθηκε ὁ γιατρός σὲ μένα καὶ μοῦ ἀνακαίωσε, πὼς θὰ μὲ καλοῦσαν. Τοῦ ὑπενωμίσα, πὼς μὲ παράγγειλαν γιὰ τὴ μιά ἡ ὥρα. Χαμογέλασε, κάνοντάς κάτι γρήγορες πηδηχτές κινήσεις μὲ τὰ μικρὰ λευκὰ χέρια του, πού ἤθελαν νὰ δείξουν, πὼς ἦταν φοβερὰ ἀπασχολημένοι. Γύρισα λοιπὸν πίσω στὸ διάδρομο μου, ὅπου ὁ ἀγέρας εἶχε γίνει ἀκόμα βαρύτερος, καὶ ξανάρχισα πάλι νὰ πηγαινοέρχομαι. Ἄν καὶ αἰσθανόμενον τὸν ἑαυτὸ μου πεθαμένο ἀπ τὴν κοῦραση. Τέλος μὲ ζάλισε ἡ ὕψη, πικρὴ μυρουδιά· σταμάτησα στὴν πόρτα τῆς εἰσόδου καὶ τὴν ἀνοίξα λίγο. Εἶδα, πὼς ἔξω ἦταν ἀκόμα δειλινό καὶ λίγος ἥλιος, κι αὐτὸ μοῦ ἔκανε ἀνείπωτο καλὸ. Ὡστόσο μὲλις εἶχα σταθεῖ ἔτσι

ἕνα λεπτό, ὅποτε ἄκουσα νὰ μὲ φωνάζουν. Μιά γυναίκα, πού καθότανε δὴ βῆματα πέρα σ' ἕνα μικρὸ τραπέζι, κάτι μοῦ σφύριξε. Ποιὸς μοῦ εἶχε πει ν' ἀνοίξω τὴν πόρτα; "Ἀκοῦσθηκα, πὼς δὲν μπορούσα νὰ ὑποφέρω τὸν ἀέρα. Καλὰ, αὐτὸ εἶναι δικὸς μου λογαριασμός, ὅμως ἡ πόρτα πρέπει νὰ μὲναι κλειστή. "Ἄραγε δὲν γινόταν ν' ἀνοίξουμε ἕνα παράθυρο; "Ὁχι, αὐτὸ ἀπαγορεύεται. "Ἀποφάσισα νὰ ξαναρχίσω τὸ περπάτημα ἀπάνω κάτω, ἐπειδὴ ἦταν στὸ κάτω-κάτω ἕνα εἶδος νάρκης καὶ δὲν ἐπειράζει κανέναν. Ὅμως τῆς γυναίκας στὸ μικρὸ τραπέζι καὶ τοῦτο δὲν τῆς ἄρεσε τώρα. Δὲν εἶχα λοιπὸν θεοὶ; "Ὁχι, δὲν εἶχα. Ὡστόσο τὸ σῶρα φέρτα δὲν ἐπιτρέπεται ἔπρεπε νὰ κυττάξω νὰ βρῶ μιά θεοί. Κάποια θὰ βρισκόταν ἀκόμα. Ἡ γυναίκα εἶχε δίκαιο. Πραγματικὰ βρέθηκε ἀμέσως μιά θεοὶ πλάϊ στὸ κορίτσι μὲ τὰ γουρλωμένα μάτια. Κάθησα λοιπὸν αὐτοῦ μὲ τὸ συναίσθημα πὼς ἡ κατάστασι αὐτὴ προετοίμαζε χωρὶς ἄλλο κάτι τρομερὸ. Λοιπὸν ἀριστερὰ ἦταν τὸ κορίτσι μὲ τὰ σαπισμένα ὄπλα· τί ἦταν δεξιά μου, μῦθρεσα μόνο ὕστερα ἀπὸ λίγο νὰ τὸ διακρίνω. "Ἦταν μιά πελώρια ἀσάλευτη μάζα, πού εἶχε ἕνα πρόσωπο κ' ἕνα μεγάλο, βαρὺ, ἀκίνητο χέρι. Ἡ μεριά τοῦ προσώπου, πού ἔβλεπα, ἦταν ἀδεια, δίχως χαρακτηριστικὰ καὶ δίχως ἀναμνήσεις, κ' ἦταν τρομερὸ, πὼς ἡ φορεσιὰ ἐμοίαζε ὅπως σ' ἕνα πτώμα, πού τὸ ντύσανε γιὰ τὸ φέρετρο. Ὁ στενός, μαῦρος λαιμοδέτης ἦταν τυλιγμένος γύρω ἀπ τὸ κολλάρο κατὰ τὸν ἴδιον ἀτημέλητο, ἀπρόσωπο τρόπο, κ' ἔβλεπε κανεῖς, πὼς τὸ σακκάκι φορέθηκε ἀπὸ ἄλλους πάνω σὲ τοῦτο τὸ ἄβουλο σῶμα. Τὸ χέρι τὸ ἀκουμπήσανε πάνω σὲ τοῦτο τὸ πανταλόνι, ἐκεῖ πού βρισκόταν, κι ἀκόμα καὶ τὰ μαλλιά ἦσαν χτενισμένα καθὼς ἀπὸ σαβανῶτριες κ' ἦσαν κοκκαλιασμένα, σάν τὰ μαλλιά ταριχευμένων ζώων. "Ὅλα αὐτὰ τὰ παρατηροῦσα μὲ προσοχὴ, καὶ μοῦ ἦρθε στὸ νοῦ, πὼς αὐτὴ ἦταν λοιπὸν ἡ θεοί, πού ἦταν πρῶρισμένη γιὰ μένα, ἐπειδὴ ἐπίστεψα, πὼς ἔφθασα τέλος σὲ κείνο τὸ σημεῖο τοῦ βίου μου, ὅπου θὰ σταματοῦσα. Καί, ἡ μοῖρα ἀκολουθεῖ θαυμαστοὺς δρόμους.

"Ἐξαφνα ψύθθηκαν ἀλλεπάλληλες κοντά μου οἱ τρομαγμένες κραυγὲς ἐνὸς παιδιοῦ πού ἀντιστεκότανε, καὶ πού τίς ἀκολούθησε ἕνα σιγανό, συγκρατημένο κλάμα. Ἐνῶ προσπαθοῦσα νὰ βρῶ, πού μπορούσε νὰ ἦταν αὐτὸ, ἀντήχησε πάλι τρέμοντας μιά μικρὴ, πινυγμένη κραυγὴ, καὶ ἄκουσα φωνές, πού ρωτοῦσαν, μὰ φωνὴ πού ἐπρόσταζε χαμηλόφωνα, κ' ὕστερα ὄρχισε νὰ βουίζει κάποια ἀδιάφορη μηχανὴ καὶ δὲ σκοτιζόταν γιὰ τίποτα. Τώρα θυμήθηκα ἐκείνον τὸ μισὸ τοῖχο, καὶ κατάλαβα, πὼς ὅλα αὐτὰ ἔρχονταν πίσω ἀπ τὶς πόρτες καὶ πὼς ἐκεῖ δουλεύανε γιὰ τὴν ὥρα. Πραγμα-

τικά παρουσιάζονταν από καιρό σε καιρόν ο φύλακας με τη λεκιασμένη ποδιά κ'έγνευε. Ούτε τό σκεφτόμουν πιά, πώς ήταν δυνατό να έννοει έμένα. Ήταν γιά μένα; Όχι. Δυό άντρες έφθασαν με μιá τροχήλατη πολυθρόνα: πήκωσαν μέσα τή μάζα, και είδα τώρα, πώς ήταν ένας γέρος, παράλυτος άντρας, πού είχε και μιάν άλλη μικρότερη, μεταχειρισμένη άπ τή ζωή πλευρά μ' ένα άνοιχτό, θολό, θλιμμένο μάτι. Τόν βάλανε μέσα και στο πλάι μου άδειασε ένα σωρό τόπος. Και καθόμουν και συλλογιζόμουν, τί άραγε θά κανανε τού κουταού κοριτσιού και άν θά φώναζε κι αυτό. Οι μηχανές εκεί πίσω βούϊζαν όπως σ' έργοστάσιο, τόσο εδχάριστα, δέν άπήρχε τίποτε τό άηπουχαστικό.

Όμως έξαφνα ηούχασαν όλα, και μιá κυμαρχική, ατάρεσκη φωνή, πού ένόμιζα πως γνώριζα, είπε :

« Riez ! » Διάλειμμα. « Riez. Mais riez, riez » Γελοΰσα κιόλας. Ήταν άνεξήγητο, γιά ποιό λόγο ο άντρας εκεί πέρα δέν ήθελε να γελάσει. Μιά μηχανή άρχισε να βροντοκοπάει, άμως ξανασίγησε πάλι άμείως, αλλάχτηκαν λόγια, όστερα όψώθηκε πάλι ή ίδια δρασητήρια φωνή προστάζοντας : Dites nous le mot : avant. » Γράμμα πρός γράμμα : « a-v-a-n-t » ... Ήσυχία. « On n'entend rien. Encore une fois... »

Και τότε, καθώς έπέλλιζαν πέρα έτσι θερμά και μαλακά, τότε γιά πρώτη φορά, όστερα άπό πολλά, πολλά χρόνια ξανάρθε πάλι, Αυτό, πού μου προσένησε τήν πρώτη βαθιά τρομάρα, όταν έκοιτόμουν παιδι μέ πυρετό: Τό Μεγάλο. Ναι, έτσι έλεγα πάντα, όταν όλοι στεκόνταν γύρω άπ τό κρεβάτι μου και μου πιάνανε τό σφυγμό και με ρωτοΰσαν, τί μ' είχε τρομάξει : Τό Μεγάλο. Κι όταν φέρανε τό γιατρό, κ' ήρθε πάλι και μου μίλησε, τόν παρακάλεσα, να προσπαθόσε μονάχα να φύγει τό Μεγάλο, όλα τ' άλλα δέν ήταν τίποτα. Όμως ήταν γα αυτός σαν τούς άλλους. Δέν μπορούσε γιά τό άπμακρύνει, άν και ήμου

τότε μικρός, και θά μπορούσε κανείς να με βοηθήσει εύκολα. Και τώρα πάλι ξανάρθε. Είχε καθυστερήσει άπλάως, άκόμα και σε νύχτες πυρετού δέν είχε ξαναφανεί, όμως τώρα ξανάρθε, άν και δέν είχα πυρετό. Τώρα ξανάρθε. Τώρα φύτρωνε άπό μέσα μου σαν ένα οίδημα, σαν ένα δεύτερο κεφάλι, κ' ήταν ένα μέρος τού έαυτού μου, άν και δέν ήταν καθόλου δυνατό ν' άνήκει σέ μένα, έπειδή ήταν τόσο μεγάλο. Ήταν σαν ένα μεγάλο νεκρό ζώο, πού κάποτε, όταν άκόμα ζούσε, όπήρξε τό χέρι μου ή ο βραχιονός μου. Και τό αίμα μου κυκλοφορούσε μέσα μου και μέσα άπ αυτό, όπως μέσα άπ τό ίδιο σωμα. Και ή καρδιά μου έπρεπε να καταβάλει μεγάλη προσπάθεια, γιά να στέλνει τό αίμα στο Μεγάλο; δέν έπαρκοΰσε οχεδόν τό αίμα. Κ'έμπαινε άπρόθυμα τό αίμα στο Μεγάλο κ' έγύριζε άρρωστο κι άχαμό. Όμως τό Μεγάλο έφούσκωνε και μεγάλωνε μπροστά στο πρόσωπό μου σαν ένα θερμό, γαλαζωπό πρήμα και μεγάλωνε μπρός άπ τό στόμα μου, κι ό ήσικος τής άκρης τού έφθανε κιόλας πάνω άπ τό τελευταίο μου μάτι.

Δέν μπορώ να θυμηθώ, πώς βγήκα μέσα άπ τις πολλές αύλές. Ήταν βράδυ, και πλανήθηκαν στή ξένη περιοχή, κι άνέβηκα πρός μιá διεύθυνοι βουλεβάρτα με άτέλειωτο τσίχουρ, και, όταν δέν έβρισκα αύτού τέλος, πίσω, πρός τήν αντίθετη διεύθυνοι ίσαμε κάποια πλατεία. Έκει πήρα έναν δρόμο, και ήρθαν άλλοι δρόμοι, πού δέν τούς είχα ίδει ποτέ, και άλλοι. Ήλεκτρικοί τροχιόδρομοι πληθίαζαν κάποτε με όρημη, και προσπερνούσαν κατάφωτοι και με δυνατό, χτυπητά κρουδουίσματα. Όμως πάνω στίς πινακίδες τους έστεκαν όνόματα, πού δέν τά γνώριζα. Δέν ήξερα σε ποιά πόλι βρισκόμουν, και άν είχα έδώ κάπου μιá κατοικία, και τί έπρεπε να κάνω, γιά να μην έξακολουθώ άκόμα να περπατώ.

(Άκολουθεί)

Μταφρ. ΔΗΜ. ΣΤ. ΔΗΜΟΥ

ΕΣΠΕΡΕΣ

I

Στις προκυμαίς άτάραχα τά πλοία άποκοιμούνται.
"Εληξαν πλέον τής στυγνής ημέρας οι φροντίδες,
και τό Λυκόφως τό κυανό μέ τάπαλά του χέρια
τό θερμό σβύνει ποταμό πού μέταλλα κυλούσε.

Τούς πάγκους των πυρετικοί οι εργατές χαλαρώνουν,
και, μέ μαλλιά στόν άνεμο, οι άγαλωμένες κόρες
πρός τις προθήκες τις χρυσές, έκστατικές, προστρέχουν
τόν πόθο τους σιά βάνουσα διαμάντια νά συνθλίψουν.

Στήν πόλη επάνω τή θολή, όπου μαίνεται τό πλήθος,
ό ουρανός, σέ γλυκύητες μαργάρων και κυάνων,
τή φθινοπωρινήν αυτή σάν ν' άτονή έσπέρα.

"Η "Ωρα παρέρχεται σά μιá γυναίκα πεπλωμένη'
και μέσ στή σκιάν άνοίγεται ή καρδιά μου νά συλλέξη
ό,τι όνειρώδες, μυθικό στό πρώτο άστρο όλισθαίνει.

II

Τό Σεραφεϊμ τών έσπερών διαβαίνει στόν άνθώνα...
"Η Δέσποινα τών Ρεμβασμών σιού γαού τό άρμόνιο-μέλπει'
κι ε ουρανός, όπου ό θάνατος άτιμίζει τής ημέρας,
μιάν άγωνίαν έξαίρετη χρωμάτων παρατείνει.

Τό Σεραφεϊμ τών έσπερών μέσ στις καρδιές διαβαίνει...
Οί νέες τόν έρωτα ρουφούν τής αύρας στόν έξώστη'
κι επάνω σιάνθη, στις ώχρες κι άμφίβολες παρθένες
έράσμιες, λατρευτές άργά χιονίζουσε χλωμάδες.

Στόν κήπο κάθε ρόδο άργό κι άπαυδημένο κλίγει,
και μέσ στό διάστημα ή ψυχή πλανητική του Σούμαν
είναι σά μιάν άνιάτην όδύνη νά μολπάζη...

"Αχ, κάπου μιá γλυκύτατη παιδίσκη θά πεθάνη..
Ψυχή μου, θέσε σιάν ώρών τή Βίβλο μιá ταινία,
ό "Αγγελος θά συλλέξη αυτό τό ρεμβασμό πού κλαίεις.

Μεταφρ. **ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΓΙΑΝΝΑΡΑΣ**

ΕΘΝΙΚΕΣ ΟΜΙΛΙΕΣ

Ἡ συνέχεια καὶ τὸ τέλος τοῦ λόγου τὸν ὁποῖον ἐξεφώνησε στὸ γεῦμα πρὸς τιμὴν τῶν διοικητῶν τῆς ὀργανώσεως Ε. Ο. Ν., ὁ Ὑφυπουργὸς τῆς Ἀσφαλείας κ. Μανιαδάκης.

Ἐβγάτε ἀπὸ τὸ σπῆτι γιατί εἶναι φυλακῆ. Ἀποκητήσατε ἐλευθερία. Γιὰ ὅλα δὲν ἔχουν δικαίωμα οἱ γονεῖς νὰ σᾶς περιορίζουν. Ἐχετε καὶ σεῖς τὰ ἴδια δικαιώματα μὲ τ' ἀγόρια. Ἴδου τὰ συνθήματα ποὺ ἔρριπταν στὶς Ἑλληνοποῦλες πράκτορες τῆς Γ' Διεθνoῦς. Ἐπρεπε νὰ τὶς διαφθείρουν ψυχικῶς, ἔπρεπε νὰ τὶς βγάλουν ἀπὸ τὸ σπῆτι στὰ πεζοδρομῖον, ἔπρεπε νὰ τὶς πνίξουν τὸ γλυκύτερον ἰδανικὸ τῆς Ἑλληνίδος, τὸ οἰκογενειακὸν αἴσθημα. Καὶ τὰ κηρύγματα αὐτὰ εὗρισκαν ἀπήχησιν ὄχι μόνον στὰ ἐργαζόμενα κορίτσια ἀλλὰ καὶ σὲ κορίτσια τῶν καλῶν τάξεων ποὺ ἀπὸ νομιτισμὸ καὶ ἄλλειψι πραγματικῆς μορφώσεως ἐπροπαγάνδιζαν τὸν ἀριστερισμὸν τοῦ σαλονιοῦ γιὰ νὰ μὴ θεωρηθοῦν καθυστερημένα καὶ νὰ ἀποκητήσουν ἀνοήτους τίτλους κοινωνικῆς καὶ πνευματικῆς δῆθεν ἀνωτερότητος.

Φαλαγγίται καὶ Φαλαγγίτισσαι. Πρέπει νὰ σᾶς ὀμιλῶ ἐπὶ χρόνον ἄπειρον γιὰ νὰ σᾶς ἀπαριθμήσω χιλιάδες παριδείγματων νέων ποὺ εἶχαν ἐπηρεασθῆ ἀπὸ τὰ συνθήματα τῆς Γ' Διεθνoῦς καὶ εἶχαν πωλήσῃ τὶς ψυχὰς των στὸν Σατανᾶ. Καὶ ὅλα αὐτὰ ἐγίνοντο ὑπὸ τὰ ὄμματα πάντων ἡμῶν καὶ μὲ τὴν ἀνοχήν καὶ ἐνίοτε ὑποστήριξιν καὶ συμπράξιν τοῦ πολιτικοῦ κόσμου. Οἱ θόλοι τῆς αἰθούσης ἐκέκτην εἰς τὴν ὁποῖαν τὸ συνέδριόν σας τόσον ἐπιτυχῶς διεξήγαγε ἐπὶ ὀλοκλήρους ἡμέρας τὰς ἐργασίας του διὰ τὴν ὀργάνωσιν τῆς ἐθνικῆς νεολαίας οὐδέποτε κατὰ τὸ παρελθὸν ἐγνωρίσαν τὴν φωνὴν τοῦ ἐνδιαφερομένου διὰ τὴν νεολαίαν, οὐδέποτε ἐδονήθη ἡ ἀτμόσφαιρα τῆς αἰθούσης αὐ-

τῆς ἀπὸ μίαν διαμαρτυρίαν, ἀπὸ μίαν ἔστω φωνὴν διὰ τὴν ἐγκατάλειψιν τῆς ἑλληνικῆς νεολαίας

Ἴδου ἐν ὀλίγοις ἡ κατάστασις τὴν ὁποῖαν ἐκληρονόμησεν ἀπὸ τὸ παρελθὸν πολιτικὸν καθεστῶς ὁ Ἰωάννης Μεταξᾶς. Βαρεῖα ὄντως ἡ κληρονομία, ἀλλὰ καὶ μέγας ὁ ἀθλος καὶ γιγάντιον τὸ ἔργον τῆς 4ης Αὐγούστου.

Τὸ ἐθνικὸν ἔργον τῆς 4ης Αὐγούστου

Οἱ νέοι διὰ νὰ ζήσουν καὶ νὰ μὴ μαρθοῦν διὰ νὰ ἔχουν δύναμι στὴ ψυχὴν τους νὰ ἐξουδετερώνη τὶς ἐναντιότητες τῆς τύχης, διὰ νὰ δημιουργήσουν καὶ διὰ τὸ ἔθνος καὶ διὰ τὸν ἑαυτὸν τους ἔχουν ἀνάγκη νὰ ποιοθοῦν ἀπὸ πίστιν εἰς τὰ ἰδανικά. Καὶ τὴν πίστιν αὐτὴν ἤραχισ νὰ ἐνσταλάξῃ εἰς τὰς ψυχὰς τῶν νέων ὁ ἐθνικὸς κυβερνήτης. Ἴδου γιατί ἡ 4η Αὐγούστου εἶναι ἡμέρα ἱστορικῆ, εἶναι ἕνα γεγονός ἐθνικόν, εἶναι ἕνα ἠθικὸ καὶ πνευματικὸ σάλπισμα. ποὺ ξεσήκωσε τὶς ψυχὰς νῶν νέων τῆς Ἑλλάδος καὶ τὶς ἔκαμε νὰ πυκνώσουν τὰς τάξεις τῆς ἐθνικῆς νεολαίας, γιὰ νὰ σχηματίσουν τὶς τεραστίεσκέεινες φάλαγγες, οἱ ὁποῖες λυγίζουν τὰ γόνατα τῆς ἀντιδράσεως καὶ τὴν ὑποχρεώνουν, ἔστω καὶ βραδυποροῦσαν νὰ προστεθῆ εἰς τὴν οὐρὰν τῆς φάλαγγος, γιὰ νὰ ποῦμε ὅλοι μαζύ: Ἐμπρὸς γιὰ μιά Ἑλλάδα νέα. Καὶ τὴν καινούργια Ἑλλάδα τὴν φτιάχνουμε ἀναίμακτα ἐρηνικῶς χωρὶς σκληρότητες καὶ χωρὶς ἀδικίας.

Ἡ ἀναγέννησις τῆς Πατρίδος

Ἐχομε ἀπόφασι νὰ ὀλοκληρώσωμεν τὴν ἀναγέννησιν τῆς Πατρίδος μας. Ἡ ἀπόφασις εἶναι ὀριστικὴ καὶ καμμία δύ-

ναμὶς καὶ καμμία ἀνείδρασις δὲν δύναται νὰ τὴν ματαιώσῃ.

Τὸ σύστημά μας δὲν εἶνε ἀντιγραφὴ ξένου συστήματος, γιατί οἱ Ἕλληνες δὲν μοιάζουν μὲ κανέναν ἄλλον καὶ τίποτε τὸ δικό μας δὲν μοιάζει καὶ δὲν πρέπει νὰ μοιάζῃ μὲ τὸ ξένο. Τὸ σύστημά μας εἶνε καθαρῶς ἑλληνικό, γιατί ἀνταποκρίνεται εἰς τίς ἀνάγκας τοῦ τόπου. Εἶνε ἓνα σύστημα διαρκῶς ἐξελισσόμενον καὶ προσαρμοζόμενον εἰς τίς πραγματικὰς ἀνάγκας τοῦ συνόλου καὶ ἡ διαρκὴς αὐτὴ ἐξέλιξις καὶ προσαρμογὴ τὸ καθιστᾷ κατ' ἐξοχὴν σύστημα ἀντιπροσωπευτικὸν τῶν μεγάλων τοῦ λαοῦ ἀναγκῶν καὶ τῆς βουλήσεως τοῦ ἔθνους. Συνεπῶς τὸ σύστημά μας εἶνε ἐκεῖνο ποὺ ποθοῦσε ἡ ἑλληνικὴ ψυχὴ

Ἐμεῖς δουλεύουμε γιὰ σᾶς. Ἐμεῖς φρου-

ροῦμε τὸ ἔθνικὸ σύνολο καὶ τὸ καθαρῶς ζοῦμε ἀπὸ ζιζάνια καὶ τριβόλους γιὰ νὰ σᾶς τὸ παραδώσουμε τακτοποιημένο, πειθαρχημένο, καρποφόρο, ὅταν ἐσεῖς συνειδητοποιήσητε μέσ' τὴν ψυχὴ σας τὸν ἔθνικόν σας προορισμὸν καὶ τίς ἱστορικὰς σας εὐθύνες.

Σὲ σᾶς περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλον βλέπουμε τὴν ἀσφάλειαν τοῦ κράτους.

Σεῖς εἰσθε ὁ αὐριανὸς ἔθνικὸς στρατὸς καὶ ἐσεῖς φαλαγγίτισσες θὰ εἰσθε οἱ αὐριανὲς μητέρες· Σεῖς θὰ εἰσθε ἡ ἡγέτις τάξις τῆς αὐριανῆς πειθαρχημένης καὶ σφριγώσης ἀπὸ ἐργασίαν καὶ ζῶην Ἑλλάδος. Σεῖς εἰσθε ὁ ἀρμυῖότερος καρπὸς τῆς εἰρηνικῆς ἐπαναστάσεως τῆς 4ης Αὐγούστου. Σεῖς τὸ ἔρεισμα καὶ τὸ στήριγμα τοῦ Βασιλέως.

— Ζήτω ὁ Βασιλεὺς.

ΤΟ ΔΙΗΜΝΟ

Η ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

Η ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

ΚΑ. ΜΑΡΚΙΝΑ «Η φυγή».

Είναι ένα μεγάλο διήγημα. Πρωταγωνιστεί ένας άνθρωπος χαμένος, χαλασμένος. Χωρίς διάγνωση. Αφημένος στις εσωτερικές του παρορμήσεις. Δρά χωρίς σκοπό. Βλέπει το έξω, εκπιτρέπει στον εαυτό του. Είναι σιχαμένος και είναι λεπτός.

Τέλος είναι ένας χαμσουλνικός άνθρωπος, που δεν ξαίρει τι να τον κάνει τον άλητικό εαυτό του. Μια άκομα μορφή μέσα στο χαμσουλνικό καλειδοσκόπιο.

Ποιά είναι το προσωπικό κάτι, με το οποίο εφοδιάζει τον ήρωά του, ο κ. Μαρκίνας; Ένα σφοδρό ενδιαφέρον, που είναι η ιδιαίτερη προσφορά του συγγραφέως μέσα στο γνωστό έκ των προτέρων θέμα. Μια ζωηρότητα και κάποια μαλακότητα ύφους' όληνη όμως είναι η άτημητική σκέψη. Ο κ. Μαρκίνας, σκέπτεται διαρκώς με αποσπάματα ξένων σκέψεων. Αυτό τον θέτει σε κατώτερη μοίρα από τον άλλο νέο πεζογράφο, τον Μ. Λουντέμη, του οποίου το έργο παρουσίαζε τουτό το ιδιαίτερο ενδιαφέρον μπροστά στα τόσα κοινά και γνωστά: ότι ό ήρωας εγνώριζε να βλέπει τον κόσμο με το δικό του στοχασμό και να τον συλλαμβάνη πηχικά με μια συγκίνηση αρκετά ιδιαίτερη.

Α. ΒΟΔΑΝΑΚΗ «Κάτω απ' τις λεύκες του Πασα - κιδι».

Ο τόμος αποτελείται από μια σειρά εκθέσεων. Παίρνω την πρώτη, όπου παρακολουθώ με δυσφορία μια συμβατική τοποθέτηση αντίθετη του Έλληνα με τον Τούρκο και το συμβατικό τόξο, που ενώνει τον Έλληνα με τον Τούρκο κάτω από την έννοια «άνθρωπος». Αλλά η πεζογραφία είναι πρὸ παντός άνάλυση. Και εδώ ούτε ίχνος αναλυτικής ικανότητας άπαρχει. Τιποτε πού να ξεχωρίσει, να άπομονώσει, να εξατομικεύσει. Και πάνω απ' όλα ό,τι σκοτώνει την πρόθεση μας να εξακολουθήσουμε είναι ό τόνος μάρκας «καλό αίσθημα», πού μας άπογοητεύει. Η λογοτεχνία έχει κάτι το σκληρό και άδιάφορο καθ' εαυτή' τη συγκίνηση τη δημιουργεί, δεν τη δίνει.

ΙΩΑΝΝΑΣ ΜΑΛΑΝΔΡΙΝΟΥ «Σάν δνειρο πάν παραμύθιο».

Ο τόμος αποτελείται από μια σειρά πεζογραφικά θεματογραφήματα διηγημένα σε δύο ξεχωριστά μέρη. Τα πεζογραφήματα αυτά είναι γραμμένα σε μια λυρική πρόφα γεμάτη από έναν άφορητο συμβατικό λυρισμό και μια πλαδαρή καλωσύνη ήθους.

ΓΕΡ. ΓΡΗΓΟΡΗ «Πορεία μες στή νύχτα».

Τά διηγήματα του τόμου αυτού είναι γραμμένα σε μια στρωτή γλώσσα χωρίς έλαττώματα, αλλά και χωρίς προτερήματα. Οι θέσεις των διηγημάτων είναι κοινές, πολύ γνωστές και προσδοκώμενες. Μόνον ό «Παράλυτος με το κουδούνι» παρουσιάζει ένα φανερό ενδιαφέρον, με ένα χρώμα αισθημάτων αρκετά ζωηρό. Το διήγημα αυτό είναι μια έγγηση για δυνατότητες μελλοντικές μεγαλύτερες.

Τά άλλα διηγήματα παρουσιάζουν αδυναμίες στις μεταβάσεις, έναν ρεαλισμό πολύ γυμνό και σεχνάμενο στην άγκυλιά ενός αισθηματισμού πού δεν είναι άνεκτός, έκφραση των πραγμάτων πού εύκολη, τέτοια πού φαίνεται, ότι δεν κλεί μέσα της καμμία χαρά από υπερίνικηση δυσκολιών. Κάποτε ό κ. Γρηγόρης φαίνεται, ότι θέλει να τρανήξει στα χνάρια του Παπαδιαμάντη, αλλά τότε άκριβώς είναι πού φαίνονται όλες οι αδυναμίες και πρὸ πάντων η άδυναμία για μια έμπρεσιονιστική απόδοση μιας πραγματικότητας, πού σήνει μέσα στην άγκυλιά του δνειρου.

Ο κ. Γρηγόρης δεν είναι ό μοναδικός πεζογράφος στην Ελλάδα πού μας δίνει διηγήσεις ελαφρές, άψογες ή άνεκτές, πού προξενούν μια ελαφρή και επιτόλαια ευχαρίστηση. Είναι μαζί του όλοι εκείνοι, πού μας έχουν δώσει διηγήματα με φτηνή ευχαρίστηση, διασκεδαστική τέχνη, ελαφρό χιούμορ, καλά αισθηματικά, έναν άνεπαισθητον και όμως στο βάθος κύριο των πάντων ρητορισμό. Όμως ό κ. Γρηγόρης δείχνει, ότι μπορεί κάποτε να ξεπεράσει τον εαυτό του, όπως στον «Παράλυτο».

ΖΗΣΗ «Οι δυνατοί».

Ο τόμος περιλαμβάνει ένα μεγάλο και ένα μικρότερο διήγημα.

Τὸ πρῶτο διήγημα, πού μπορεῖ μὲ τὴν ἔκτασή του νὰ μᾶς δώσῃ τὸ μέτρο τῶν δυνάμεων τοῦ συγγραφέα δὲν εἶναι παρά μιὰ παρατηρητέω μὲν θεματογραφία. Ὑπάρχει φανερὴ ἢ ἔλλειψη ἀπὸ κάθε ὑποψία γιὰ τὴν ἀληθινὴ οὐσία τῆς πεζογραφικῆς συνθέσεως. Οὔτε ἐνόητα συνθέσεως οὔτε συγκράτησις ἀπὸ τὰ μεγάλα καὶ φανταστὰ λόγια, οὔτε ἀποφυγὴ μελοδραματισμοῦ. Καὶ πάλι, μιὰ ἀφέλεια φυσιολατρικῆ, πού πλησιάζει τὸ κείμενο πρὸς τὰ κατασκευάσματα—τὰ ἀδέξια ὅμως—τῆς λαϊκῆς ψυχῆς (ἀνιμισμὸς κ.λ.).

Κ. ΝΤΑΪΦΑ «Οἱ ἄνθρωποι τοῦ βάλτου».

Τὸ βιβλίον τοῦτο, καθὼς μᾶς πληροφορεῖ ὁ συγγραφέας, τὸ εἶχε γράψῃ στὰ 1919. Μιὰ πού τὸ ἐνδιαφέρον του εἶναι κοινωνικὸ—μιλάει γιὰ τὴν κατάστασιν τῶν ἀγροτῶν κατὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη μὲ θέσιν φανερὴ ὑπὲρ αὐτῶν—τὸ πεζογράφημα αὐτὸ παίρνει ἱστορικὸ χαρακτῆρα καὶ θὰ μερδίσει τὸ ἐνδιαφέρον μας μὲ δυσκολία πῶς μεγάλη ἀπὸ ἕνα σύγχρονο ἔργο, γιὰτι πρῶτα πρέπει νὰ μπορεῖ νὰ ἀναστήσῃ τὸ παρελθὸν ζωντανὸ μπροστά μας κ' ἔπειτα νὰ μᾶς δώσῃ, μέσ' ἀπὸ αὐτό, τὸν αἰώνιον ἄνθρωπο καὶ τοὺς ἀγῶνες του πού δὲν ἔχουν ἀρχὴ καὶ τέλος.

Αὐτὸ τὸ διπλὸ κατόρθωμα ὅμως φαίνεται κατὰ πολὺ δύσκολο γιὰ τίς δυνάμεις, πού διαθέτει ὁ συγγραφέας.

Ὁ κ. Νταϊφᾶς, ἀντὶ μιᾶς τοιχογραφίας ἱστορικῆς, ὅπου στὸ πρῶτο πλάνο θὰ δεῖχῃ μέσ' ἀπὸ χαρακτηριστικὰ γεγονότα καὶ ἐξαντλητικὴ ἀνάλυσις τῆς ἐσωτερικῆς καὶ ἐξωτερικῆς ζωῆς τῆ σκληρότητα τοῦ ἀγῶνα τοῦ ἀνθρώπου γιὰ νίκη, προτίμησε τὸν ἀπλούστερο καὶ ἐσκολώτερο τρόπο: τὴν ἀφηγηματικὴ μορφή.

Ὑπάρχει ὡστόσο πάντοτε ἕνας τρόπος νὰ μπορῇ νὰ εἶναι καινὴς ἕνας καλὸς ἀφηγητῆς καὶ αὐτὴ ἡ ἱκανότητα παρῆχει ἕνα εἰδικὸ θέλητρο ὄχι ἀξιοκαταφρόνητο. Στὸ πεζογράφημα ὅμως αὐτὸ δὲν ὑπάρχει παρά μιὰ ἀπλή διήγησις, πράγμα πού δὲν ἀποτελεῖ βέβαια ἀφήγησις.

Ἀναλύοντας τὸ πεζογράφημα αὐτὸ διαπιστώνουμε τὴν τάσιν γιὰ σύνθεσιν, ἢ ὅποια ὅμως εἶναι μιὰ σύνθεσις στοιχειώδης. Τὰ πρόσωπα δὲν ἔχουν καμμιά βαθύτερη διαγραφὴ παρά σκιστόσρονται ἀπ' ἔξω, ὅσα χρειάζεται γιὰ νὰ βοηθηθοῦν τὴν πορεία τοῦ μύθου. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ δὲν ἔχουν ἀκόμα χειραφετηθῆ, δὲν ἔχουν ἀκόμα ἀποσπασθῆ ἀπὸ τὸ συγγραφέα τους καὶ ἀκόμη δὲν εἶναι αὐτὰ πού διαπλάσσουν τὸ μῦθο μὲ τὴ μορφαῖότητα μιᾶς ζωῆς πού γίνεται ἀπὸ μέσα τους, ἀλλὰ ὁ μῦθος μᾶλλον τὰ διαπλάσσει καὶ τὰ φωτίζει τόσο ὅσο χρειάζεται μιὰ ἀπλή, συνέχεια διηγήσεως. Ἡ ἐσωτερικὴ ζωὴ τους ἀπουσιάζει ἐντελῶς: ἀντὶ τῶν προσώπων σκέπτεται καὶ αἰσθάνεται ὁ συγγραφέας τους.

Τὸ πῶν τῶν αἰσθημάτων τοποθετεῖ τὸ

πρόσωπα στὴν ἀφελή, στὴ μὴ διαφοροποιημένη ἐκείνη κατηγορία κατὰ τὴν ὅποια κατὰ τ' εἶναι ἢ πολὺ καλὸ ἢ πολὺ κακό, ἢ μαῦρο ἢ ἄσπρο, ἢ ἀγγελοῦ ἢ σατανικοῦ. Ὡς ἕνα σημεῖο αὐτὸ εἶναι τὸ ἐλάττωμα μιᾶς παλαιότερης πεζογραφίας, ὅπως τοῦ Dickens, τοῦ V. Hugo, τοῦ A. Dumas καὶ ἂν θέλετε καὶ τοῦ δικοῦ μας Γρ. Ζενοπούλου. Ὡστόσο ταῦτα ἔχουν τὴν τέχνη τῆς ἐκφράσεως, πού ἔξαγοράζει τὴν ἀδυναμίαν ἀναλύσεως καὶ ἀπρχώσεως καὶ διαφοροποιήσεως, ἐνῶ ὁ κ. Νταϊφᾶς—τηρουμένων τῶν ἀναλογιών—δὲ διαθέτει οὔτε κατὰ τέτοιο.

Ἡ δὴ θέσις τῶν πεζογραφημάτων παροισιάζεται χωρὶς χρώμα καὶ ἔντασι, καὶ ἡ ζωὴ πού ὑπάρχει δημιουργεῖται ἀπὸ κινεζικὰ σκίε μᾶλλον παρά ἀπὸ ἀνθρώπινες. Ὡς γνωστὸ δὲ ἡ ἀθροῦσις πινύεται εἶναι τὸ πρωταρχικὸ στοιχεῖο σ' ἕνα πεζογράφημα. Καὶ μιὰ ἀνθρωπινότητα ἐξαισιμακωμένη.

Τελευταία πρέπει νὰ πούμε, ὅτι τὸ θέμα παρῆχει τὴ δυνατότητα γιὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ζωῆς τοῦ κάμπου, σὰν μιᾶς ἰδιαίτερης συνθετικῆς μορφῆς. Ἀνάλογες προσπάθειες ἔχουν κίμει ὁ κ. κ. Καραγάτσιος καὶ Α. Ἀκρίτας. Ὅμως ἐδῶ δὲν περνάει οὔτε ἡ ὑποψία καὶ γιὰ ἀνάλογες ἐπιδιώξεις. Ἐδῶ τὸ πᾶν ἔχει ὑποταχθῆ σὲ ἰδέες, στὴν ἰδέαν τῆς καλιουσίνης καὶ τῆς κακίας, στὴν ἰδέαν τῆς εὐεργετικότητος καὶ τῆς καταστροφῆς, στὴν ἰδέαν τοῦ ἀλτρουϊσμοῦ, καὶ τοῦ ἐγωϊσμοῦ. Εὐρισκόμαστε ἄρα στὸ κατ' ἐπικράτησις ἐπιπέδο τῶν ἰδεῶν, ἄρα στὴν ἄρνησις τοῦ νοήματος τῆς τέχνης.

Η ΠΟΙΗΣΗ

ΧΡ. ΓΑΛΑΤΟΠΟΥΛΟΥ «Στύγιες κραυγές».

Εἶναι μιὰ πολυσέλιδη σειρά ποιητικῶν φωνῶν. Εἶναι ἀναμφισβήτητο, ὅτι μέσ' ἀπὸ τὰ ποιήματα αὐτὰ διακρίνεται ὁ ἄνθρωπος πού πάσχει ὅμως ἐκεῖνο, πού μᾶς χρειάζεται σὰ βρισκόμαστε στὸ ἄχωρο τῆς τέχνης, εἶναι νὰ διακρίνουμε τὸν ποιετῆ πού πάσχει. Ὑπάρχει ἕνας τρόπος νὰ γίνῃ αὐτὴ ἡ διάκρισις, καὶ αὐτὸς ὁ τρόπος εἶναι ἡ τέχνη. Ὁ κ. Γαλατοπούλος δὲν κατορθώνει νὰ φύγῃ ἀπὸ τὴ λέξιν σὰν ἄχο καὶ σὰν κραυγὴ πρὸς τὴ λέξιν, σὰν μουσικὴ καὶ σὰν πνεῦμα. Καὶ μουσικὴ δὲν εἶναι, παρὰ ἡ ἀρμονία χωρὶς σκληρότητες καὶ ἐπιφωνήσεις καὶ φασαρία. Καὶ τὸ πνεῦμα εἶναι μιὰ ἀνάδοσις καὶ δι' ἕνας κυκεῖνας ἀπὸ φράσεις πού μᾶς κρατοῦν στὸ ἀφηρημένον καὶ ἀπιστο. Αὐτὸ μπορεῖ μονάχα νὰ εἶναι κοχλασμός, ὕλη ἀκαταστάλαχτη, πού τείνει στὸ καταστάλαγμα, τὴν ἀσπρήμησι, στὸ γαλήνεμα τῶν νερῶν, γιὰ νὰ μπορῇ τὸ πνεῦμα νὰ εἰσδιῶσῃ ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειάν τους πρὸς τὸ βάθος. Ἡ κοχλάζουσα ἐκπομπὴ μεγάλων λέξεων δὲν ἀποτελεῖ κατὰ τὸ πνευματικόν.

ΟΡ. ΚΑΛΙΟΡΗ «Τραγούδια της ψυχής μου».

Έκείνο που βγαίνει σά γενική έντύπωση από την ανάγνωση του ποιητικού αυτού τόμου είναι το χασματικό τους νόημα. Έχουμε μπροστά μας μιὰ έκφραση που πήγε να βρῆ την τελεία, σαφή και συνεχή ρηματική της απόδοσης και δὲν τῆ βρῆκε.

«Από τῆς σκέψης τ' ὀρυμνιῶ
δειλά, μαρτυρικά, ὄλα ξεκινούνε.

«Ὅλα μου φαίνονται μυστήρια...
μόν τὰ τραγούδια μὲ μεθοῦνε.

Και στὴν περιπτώση μας χρειάζεται μιὰ νοηματική καθαρότητα. Γιατί δὲν πρόκειται γιὰ ἕνα διονυσιακὸ ξεσπασμα ἢ μιὰ δεικνύση ψυχῆς παραγμῆτης, ἀλλὰ γιὰ ἔκφραση καταστάσεων, που ἔχουν περὶ ἀπὸ πρὶν καθορισθῆ λογικά: ὁ καημὸς, ἡ λήθη, ἡ μοναξιά, ἡ ξεγνοιασιά, τὸ ταξίδι, καὶ πᾶνε γὰ βροῦν τὴν ὀρθολογική τους ἀνάπτυξη.

Τέτοια σύλληψη τῶν θεμάτων, κατὰ βάθος ποιητική, ἔχουν καὶ ἄλλοι ποιητὰί μας, μὰ καὶ ὁ Σάκης καὶ ὁ Σημηριώτης, που τοὺς ἔχει προσέξει ἰδιαίτερα ὁ κ. Καλιωρῆς. Μὰ οἱ τελευταῖοι μποροῦν ἴσως τὶς περισσότερες φορές νὰ εἶναι σαφεῖς πάνω στὴν ἀνάπτυξη τοῦ ἀφηρημένου ματίδου τους, ὁμως ὁ κ. Καλιωρῆς δὲν τῆ κατορθώνει, ἀλλὰ γιὰ νὰ εἶμαι περισσότερο ελλειρῆνης, σπάνια τὸ κατορθώνει.

Τὰ τραγούδια αὐτὰ ἀποβαίνουν ψυχρὰ καὶ ὅταν ἀκόμη εἶναι σαφῆ. Καὶ εἶναι πολὺ δύσκολο γὰ πετύχη νὰ δώση κανεὶς ζωὴ σὲ μιὰ τέτοια ποιητικὴ πορεία. Ἡ ζωὴ, που διαβαίνει ἀπὸ μέσα τους, εἶναι μιὰ ζωὴ ὑψωμένη βέβαια καὶ ψηλά ἀπὸ τὸ καθημερινὸ καὶ τὸ ὑποκειμενικὸ καὶ ὄρεῖ μέσα στὴ γενικότητα. Ἄλλ' ἀκριβῶς ἐπειδὴ αὐτὴ ἡ γενικότητα δὲν κατορθώνει νὰ κρατήσῃ—πόσο δύσκολο!—καί ἀπὸ τῆ ζωὴ ἀποβάλλει κάθε ἐπίρραση βιωμένου, κάθε ὑπόνοια προσωπικῆς παρουσίας καὶ δίνει τὴν ἐντύπωση τοῦ ἔσκαμμένου. Εἶναι δὲ πολὺ δυνατόν νὰ μιλάτῃ κανεὶς σ' ἕνα ποίημα γιὰ τὸν ἑαυτὸ του, καὶ ὁμως ὁ ἴδιος νὰ εἶναι ἀπών.

Κ. ΚΕΣΙΣΟΓΛΟΥ «Θεῖα μηνύματα».

Ἐάν πρόκειται ἀπὸ κάθε τόμο πεζογραφίας ἢ ποιητικῶ ἀποσπασίουμε πρώτιστα τὸ χαρακτηριστικὸ καὶ τὸ ἰδιαίτερο, στὸ παρὸν ποιητικὸ σύνθεμα, ἔχουμε νὰ παρατηρήσουμε καί πού εἶναι ἀρχετὰ φανερό: τὸ ποιητικὸ ἦθος τοῦ κ. Κεσίσογλου συνεχίζει τοὺς ποιητάρηδες.

«Ὅποιος πιστεύει στὸ θεὸ μὴν τοῦ φανοῦν
[ἀστεία] ὅσα στὸν ὕπνο φάνηκαν ἀληθινὰ καὶ θεῖα.
Γιατὶ ποτὲ τοῦ ἐνόσω ξῆ, τὴν πίστη θ' ἀ-

Καὶ σὺν καράβι τριγυρνᾷ τῆς σάρκας τὸ κου-
[ποκλήση (:) φᾶρι]

στὰ πέλαγα τῆς σκοτεινιάς, στὶς μπόρες τῶν
[ἀνέμων]

καὶ ὀδηγημένος μὲς σ' αὐτὰ ἀκυβέρνητος πλα-
[νιέτα] δίχως ἐλπίδα γυρισμοῦ εἰς Πίστης τὸ λιμάνι

Ἄλλὰ ὁ κ. Κεσίσογλου δὲν εἶναι ἀκόμη ἕνας ὀλόκληρος ποιητάρης, διότι τοῦ λείπει ἡ καθαρότητα τῆς λαϊκῆς ποιητικῆς ἔκφρασεως ὅτε μένει στὸ γαλήνιο κλίμα τοῦ λαϊκοῦ τραγουδοῦ μὲ τὴν τρικυμιώδη ἀναταραχὴ τοῦ αἰσθήματος, στὴν ὁποία προσπαθεῖ νὰ ἐμβάλῃ τὸν ἀναγνώστη.

ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ «Τὸ ἡμερολόγιο ἐνὸς ζῶου».

Εἶναι ἕνα ἰδιόρρυθμο βιβλίον λυρικῶν σκέψεων. Ἄρεσκει αὐτῇ ἡ προσπάθεια νὰ πῆ κανεὶς τὴν ἀλήθεια τοῦ ἑαυτοῦ τοῦ ἀπογυμνωμένη ἀπ' ὄλες τὶς συμβατικότητες τῶν κοινῶν σκέψεων, συναισθημάτων, βουλήσεων, που ἡ κοινωνία ἐπιβάλλει στὸ κοινωνικὸ ἄτομο. Εἶναι ἐνδιαφέρον ν' ἀκούουμε τὸν ἄνθρωπο νὰ λαλῆ ἐπιστρέφοντας στὴν πρωταρχικὴ ἀπομόνωση.

Ὅσοιο αὐτῇ ἡ ἐπιστροφή του γίνεται μόνο μὲ τὴ φαντασία θὰ ζητούσαμε νὰ μᾶς ἀποκαλύψῃ κάποια θαυότερα μυστικά, νὰ μᾶς φέρῃ κάποια ἀγγέλματα πρὸ σπάνια ἀπὸ τὴν ἀναξερεύνητη χώρα τοῦ καθαροῦ ἑαυτοῦ μας.

Π. ΘΑΛΑΣΣΙΝΟΥ «Πανσέληνος».

Πρέπει νὰ σπεισω νὰ εἰπῶ, διὲ ρι ἀρχετὰ λίγες σελίδες αὐτοῦ τοῦ ποιητικὸ τόμου ἀφήνουν μιὰ ἀπροσδόκητα δυνατὴ ἐντύπωση.

Εἶναι μιὰ ἐντύπωση προερχόμενη ἀπὸ μιὰ σεμνὴ μελαγχολία, στὴν ὁποία ἔχει βυθίσει τὸν ποιητὴ ἡ ἀπαλὴ ἀνάμνηση τῆς ἀγαπητέως του σὲ στιγμῆς κεντημένες μὲ τὴν ἀχνα τοῦ ἀσημνίου φεγγαριοῦ. Ὁ ποιητῆς, πάλι, θυμᾶται κάποια ἀσημαντα σημάδια ζωῆς ὅπως τὸ ἀμάξι, τὴν κάμαρα, τὸ παλτό καὶ ὄλα αὐτὰ, τοποθετημένα μέσα σὲ μιὰ πούπουλένια ἔκφραση, μᾶς τὰ δίνει ξεστὰ ἀκόμη ἀπὸ τῆ ζωῆ, ἀπὸ τὴν ὁποία ἔχουν ἀποσπασθῆ.

Ὁ ποιητῆς μας εἶναι, ἀκόμη, μιὰ ζωντανὴ ψυχὴ, που ἐνὸς ποθεῖ τὸ ὕψη («Τὸ ταξίδι») τοῦ φεγγαριοῦ, που θὰ τὸν κάνουν νὰ ξεγᾶση, ἀρνεῖται νὰ μείνη ἐκεῖ, καὶ ζητάει τοὺς χειμῶνες καὶ τὰ καλοκαίρια, τὴν περιπέτεια τῶν καιρῶν, τὴν πραγματικὴν ζωὴ («Τόσο ψηλά»). Ὁ ἴδιος προσέχει καὶ ἐντυπωσιάζεται ἀπὸ τὶς ὠραῖες χλωμῆς κυρίες, που σεργιανοῦνε τὰ παιδιὰ στὶς ἐξοχές, καθώς τὶς βλέπει σ' ἔξοχικά ξενοδοχεῖα ξεχασμένους καὶ τυλιγμένους μέσα στὴ θλίψη τους («Χλωμῆς κυρίες»).

Μ' ἀρέσει, διὲ ἔχει πού πάει, στὰ παγερὰ ὕψη τῆς ἀφηρημένης τοποθετήσεως τῆς υπάρξεως του, καλεῖ τοὺς χειμῶνες τῆς ζωῆς νὰ τοὺς ζήσῃ καὶ οἱ γι' αὐτὸν ἡ ἀ γ ἀ π ἡ γιὰ τὴν ἐξοχὴ μεταμορφῶνεται καὶ ἐντέλειται σὲ χ α ρ ᾶ ὅτι προσέχει στὸν ἄνθρωπο, που γιὰ τοὺς ἄλλους ὄλους ἐκτός ἀπ' αὐτὸν τὸν ἴδιο εἶναι ξεχασμένος κάπου ὅτι τοποθετεῖ τὴν

ανάγκη του γιά νά ξεχάση μέσα στήν παραμυθένια δάρκα του γεγαυριού, πού τόν καλεῖ σ' ἕναν γλυκύτατο χαμό. "Όλα αὐτάδελχουν μιά ἰκανή ποιητική εὐαισθησία καί προάγουν τή λεπταيوθσία μας.

Καί ἀκόμη με εὐχαρίστηση ἔχω νά προσέξω ὅχι μόνο στήν ἁρμονικότητα τοῦ στίχου, ἀλλά καί πρὸ πάντων στή στέρεη σύνδεση τοῦ νοήματος τοῦ στίχου μέ τήν ἔκφραση.

"Ἔξω ἀπὸ κάθε μανιέρα, ὁ κ. Θαλασσινὸς ταξιδεύει στὸν ποιητικὸ χῶρο.

ΚΟΥΑΗ ΑΛΕΠΗ : «Αρμενική Μούσα»—Μεταφράσεις Ἀρμενίων ποιητῶν.

Δέν εἶναι ἡ πρώτη φορά, ὑποθέτω, πού μοῦ δίνει τήν εὐκαιρία ὁ κ. Κούλης "Αλέπης νά μιλήσω γιά τήν ποιητική του ἔργασια. "Όταν πρὶν ἀπὸ δύο χρόνια περίπου εἶχε ἐκδώσει τήν ποιητική του συλλογὴ «De Profundis», γνώρισα μέσα σ' αὐτὴ ἕναν ποιητὴ συγκροτημένο καί φρασμένο, μέ καλλιερηγμένα ἔκφραστικά μέσα στὴ διάθεσή του. "Ο κ. "Αλέπης μπορεῖ νά θεωρηθῆ ἕνας ποιητὴς νεοκλασσικὸς. Κοντά σ' ἄλλα ποιητικά του χαρίσματα, τὸ σπουδαιότερο εἶναι ἡ εἰλέια καθαρότης καί ἡ διαύγεια τῆς ποιητικῆς του καί ἡ ἀμειπτη μορφικὴ τῆς ἔκφρασης. Τὰ ἴδια χαρίσματα, τὴν ἴδια διαύγεια καί τὴν ἴδια τελειότητα μορφικῆς ξαναβρίσκει κανεὶς καί στὴ νέα του ἔργασια, πού αὐτὴ τὴν φορά ἀντιπροσωπεύει μιά σειρά μεταφράσεων Ἀρμενίων ποιητῶν.

"Ἡ Ἀρμενικὴ ποίηση, πρὶν προσεχθῆ ἀπὸ τὸν κ. "Αλέπη, ἦταν τελείως ἀγνωστὴ στήν "Ελλάδα. "Οὔτε καν ὑποφιαζόμενα ὅτι ὑπάρχει τέτοια ποίηση, ὑπολογισμὴ ὀψοδῆποτε. Παντοῦ ὑπάρχει ἡ προκατάληψη ὅτι τὰ μικρὰ ἔθνη δέν εἶναι δυνατό νά δώσουν μεγάλη ἢ ἀπλῶς ὑπολογισμὴ ποίηση. Τὴν προκατάληψη αὐτὴ ἔρχεται τώρα ὁ κ. "Αλέπης νά τὴν παραμερίσῃ, παρουσιάζοντάς μας ὅτι ἐκλεκτὸ ἔχει νά ἐπιδειξῆ ἡ Ἀρμενικὴ μούσα. Καί γι' αὐτὸ ἀκριβῶς ἡ ἔργασια τοῦ κ. "Αλέπη παίρνει μιά ξεχωριστὴ σημασία καί πρέπει νά λογαριασθῆ πολὺ περισσότερο ἀπ' ὅσο λογαριάζονται ἄλλες μεταφραστικῆς ἔργασίες.

Καθὼς εἶχα τὴν εὐκαιρία νά τὸ διαπιστώσω, οἱ μεταφράσεις τοῦ κ. "Αλέπη εἶναι ἀποτελεσματικὰ ἀγάπης καί μόχθου: Δύο στοιχεῖων πού χαρακτηρίζουν τὴν ἀληθινὴ δημιουργία. "Ο κ. "Αλέπης ἀγάπησε τὴν Ἀρμενικὴ λογοτεχνία, πρὶν ἀκόμα μάθει τὴν ἁρμενικὴ γλῶσσα. Φίλοι του Ἀρμένιοι λογοτέχνες τοῦ διάβαξαν ἐκλεκτὰ τῆς κομμάτια καί τοῦ φανέρωσαν πολλές μυστικὲς τῆς ομορφίης. Κι' ἀπὸ τότε ὄρχισε μέ μόχθο καί ἀγάπη νά ἐπιδίδεται στὴν ἐκμάθηση τῆς ἁρμενικῆς γλώσσας, γιά νά κατακτήσῃ ὅλα τὰ μυστικά τῆς ἁρμενικῆς λογοτεχνίας.

Κ' εἶται ὁὖν ἀποτέλεσμα ὀλης αὐτῆς τῆ προσπάθειας, ἦσαν οἱ μεταφράσεις τῶ ἁρμενίων ποιητῶν.

Δέν γνωρίζω τίποτε ἀπολύτως ἀπὸ τὴ ἁρμενικὴ γλῶσσα καί λογοτεχνία, γιά νι μπορέσω νά κρίνω βετικά τῆ μεταφραστικ ἔργασια τοῦ κ. "Αλέπη. Δέν ἔχω κανέν στοιχεῖο, χρήσιμο γιά τὴ διαπίστωση ἀπ πὸ ἀκριβῶς σημεῖα ἀρχίζει ἡ προσωπικ συμβολὴ τοῦ μεταφραστοῦ. Μολονὶ κενεὶς μέσα σ' ὀλόκληρη τὴ συλλογὴ μπορεῖ νά βρῆ ποιήματα ἀξίολογα, πού βά μπεροῦσαν νά συγκριθοῦν μέ τὰ καλλίτερ δικά μας, ἐντούτοις δέν μπορεῖ νά ἰσχυρ σθῆ ὅτι πρόκειται γιά μεγάλη ποίηση. Δέ ἀνήκουν στὴν κατηγορία ἐκείνη τῶν ποιημάτων πού ἐπιβάλλονται μέ τὴ μεγάλου πνοῆ καί τέχνη. "Οι Ἀρμένιοι ποιητῆς εἶνε ποιητῆς ἴμινοτες, ὅπως καί οἱ δικοὶ μας Γι' αὐτὸν τὸν λογο ἀκριβῶς ἔχω τὴν ἐντίπωση ὅτι ἡ προσωπικὴ συμβολὴ τοῦ κ. "Αλέπη στὴν ἑλληνικὴ παρουσίωση τῶν ποιημάτων εἶναι κυριαρχικὴ. "Ἐνας μνημένο ἀναγνώστης, ἔχοντας ὑπ' ὀψη καί τὴν προηγούμενη ἔργασια τοῦ κ. "Αλέπη, ἀνακοῦ λυπτεῖ χωρὶς προσπάθεια εἰ προσέφερε μεταφραστῆς ἀπὸ τὸ περιεχόμενο τῆς προσωπικῆς του τέχνης. "Αν κανεὶς προσέξῃ πόση ἀνεση ὑπάρχει στὸ κυμῆσιμα τῶ στίχων καί γενικά στὸ φραστικὴ διατύπωσῃ τῶν νοημάτων, ἀν προσέξῃ ἀκόμα πόσο ἐπιτυχημένα καί κάποτε ἐντέλως ἀμειπτα ἀνταποκρίνονται μεταξὺ τους οἱ ὀμοιαταληξίεις, δύσκολα θά μπορούσας νά παραδεχθῆ ὅτι πρόκειται γιά μεταφράσεις κοδχι γιά πρωτότυπα ποιήματα. Λείπει ἐντελῶς ἡ ἐπιτήδευση ἐκείνη καί ἡ προκρουστικὴ προσπάθεια, πού χαρακτηρίζει συνήθως τῆς μεταφράσεις γενικά τῶν ποιημάτων. Γιὰ τὸν λόγον αὐτὸν θά μπορούσι κανεὶς νά καταλήξῃ στὸ συμπέρασμα ὅτι ὁ κ. "Αλέπης ἡ ἀναμόρφωση τελείως τῆς πρότυπα καί ἔδωσε μιά ποίηση μέ ἐντελῶ δικὴ του μορφή, ἡ μόρεσε νά ἐπιτύχῃ τὴ πιστὴ τους ἀπόδωση διατηρώντας τὴν ἀρχικὴ μορφή τοῦ πρωτοτύπου. "Ἐγὼ προσωπικά πιστεύω τὸ δεύτερο, ἔχοντας ὑπ' ὀψη πόσο εὐσυνειδητα ἔργάζεται ὁ κ. "Αλέπης. "Ἡ ἔργασια πού αὐτὴ δέν μπορεῖ παρὰ νῆ λογαριασθῆ ὅσο τῆς ἀξίζει.

"Ο στενὸς χῶρος τοῦ περιοδῶ δέ μοῦ δίνει τὸ δικαίωμα νά κάμω λεπτομερῆ ἀνάλυση τῶν ποιημάτων. "Οὔτε καν μιά ἀπλῆ ἀπαρίθμηση. Δέν μπορῶ ὅμως νά κλείσω τὸ σημεῖωμα τοῦτο, ἀν δέν ἔκφράσω τὴ ζωηρὴ ἐντύπωση πού μοῦ κάμανε μερικὸ ποιήματα καί ξεχωριστὰ ἐκείνο τὸ περίφημο καί μεγαλόπρεπο «Μὴ μ' ἀγγίξεις ἰς τοῦ Ἀρμενίου Πιάρχου "Ολοισιῶ Τουριάν».

"Αξίζει νά διαβάσῃ κανεὶς καί ν' ἀναπῆσῃ τὴν Ἀρμενικὴ Μούσα. Εἶναι μιά Μοῦδα γεμάτη εὐγένεια, περηφάνεια καί χάρη.

Γ. Θ. ΒΑΦΟΠΟΥΛΟΣ

ΜΕΛΕΤΕΣ

Γ. ΣΕΦΕΡΗ «Διάλογος πάνω στην ποίηση».

Τὸ βιβλίο τοῦτο εἶναι διπλὴ ἀπάντηση στὰ διπλὰ ἔρωθρα τοῦ κ. Κ. Τσάτσου: «Πρὶν ἀπὸ τὸ ἔκίνημα» καὶ «Ἐνῆς διάλογος γιὰ τὴν ποίηση». Ἐδιάβασα μὲ πολλὴ προσοχὴ τὶς θέσεις καὶ τῶν δύο συζητητῶν.

Σκεῖτο γὰρ εἰπῶ, ὅτι ἐκεῖνο, ποῦ μὲ Ἰκανοποιεῖ πρῶτιστα εἶναι τὸ ἀγώτερο ἦθος τῆς συζητήσεως, δεδομένο ἀρκετὰ σπάνιο στὸν τόπο μας. Ἐκεῖτα, παρατηρῶ τοῦτο τὸ χαρακτηριστικὸν στοιχεῖον ἐκλεκτοῦ συζητητῆ: ὅτι καὶ οἱ δύο τοὺς ἐξεδιπλώνουν μιά ἀπόλυτη συνέπεια σκέψεως, πρᾶγμα ποῦ προδίδει ἕνα τυραννισμὸν βούλημα τοῦ θέματος ποῦ τοὺς ἀφορᾷ, ἀντίθετα πρὸς ὅ,τι συχνὰ μᾶς ἀπελπίζει, δηλ. ἀντίθετα ἀπὸ τὴν προχειρολογία ἐκείνη — τὴν πόλλες φορὰς θραβευμένη μάλιστα — ποῦ καταιπνίζεται νὰ πραγματοποιηθῇ ὅλα τὰ ζητήματα χωρὶς διαταγὰς. Βρισκόμαστε μπροστὰ σὲ μιά πνευματικὴ ἐπίσημη περὶ φαντῆ ὁ καθένας τοὺς σέβεται τὸν ἑαυτοῦ καὶ αὐτὴ ἡ ἀξιοσύνη ἐπιωτρῆται σὲ ἄλλο τοὺς καὶ τὸ ξεσηκώνει.

Πῶς ἡμπορεῖ κανεὶς τότε ν' ἀρχίσῃ μιά «κριτικὴ», πᾶνω σὲ δεδομένα τόσο συνεπῆ καὶ πνευματικὰ τόσο ὑψηλά; Ἐδῶ δὲν ἀρμυζει λέγῃς, διότι ὁ ἔλεγχος εἶναι ἀναλυτικὴ ἐργασία ἢ τοὐλάχιστο καταλήγει σὲ ἀναλυτικὴ ἐργασία. Ἐκεῖνο, ποῦ ἔχουμε νὰ κάνουμε, εἶναι νὰ μπορούσαμε νὰ πάρουμε κ' ἡμεῖς μιά θέση, μιά δική μας θέση πάνω στὸ ἐπίμαχο ὅσο καὶ αἴτιο — εὐτυχῶς — ζήτημα. Ἔτσι δὲν ὑποχώροιστε νὰ λύσουμε τὴ μεγάλην ἀπορία «τί σὲ τὸ βάθος εἶναι ἡ ποίηση», ἀφοῦ εἶναι αὐτὴ μιά μαγεία, μιά ἀχνα, ἕνα θάμβος ποῦ δὲν ὑπόκειται σὲ ἀνάλυση, ἀλλ' ἀποτελεῖ ἀνοχτὸ ἐρώτημα τῆς διανοίας μας. Καὶ ἂν δὲν λύσουμε τὸ αἶνιγμα, ἂν δὲν τὸ ἀναλύσουμε μὲ τὸ φασμασκοπιο, ποῦ θὰ διαλύσει ὀρθτικὰ τὸ φῶς στὰ στοιχεῖα του, ὁ ἀγῶνας γιὰ ἕνα τέτοιο ἀποτέλεσμα θὰ ἔχη ὅλη τὴν ἀξία μιάς πνευματικῆς προσπάσεως καὶ εἶναι ἡ ἀριστερὴν ματαιοπονία τοῦ ἀνθρώπου.

Θὰ θελήσω λοιπὸν ἀντὶ κάθε κριτικῆς νὰ πραγματοποιηθῶ κ' ἐγὼ σὲ ἰδιαιτέτη μελέτῃ, ὅσο μὲν ἔκτερέσουν οἱ δυνάμεις μου, τὸ θέμα, ποῦ ἀφορᾷ τὴν οὐσία τῆς ποίησης, θὰ θελήσω νὰ διασχίσω τὸ ζήτημα λοξοὐδρομῶν ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ δεδομένα τῶν δύο ἀντιπαλῶν γωνιῶν καὶ νὰ ρῶσω μιά ἀπόχρωση, διότι νομίζω, ὅτι ἡ ἀπόχρωση χρειάζεται μέσα στὴν ἔμφανη ἀπολυτότητα τῶν δύο θέσεων.

ΓΡ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΥ «Ἡ διασκευαστικὴ Τέχνη».

Στὴν ἀρχὴ τοῦ μικροῦ ἐπιπέδου δοκιμίου, ὁ κ. Γρ. Ξενοπούλος μᾶς ἐξηγεῖ τὴν αἰτία, ποῦ τὸν ἀνάγκασε νὰ τὸ δημοσιεύσῃ: εἶναι ἐναντίον τῶν νέων συγγραφέων, ποῦ κάνουν τὸ

κοινὸ νὰ πλήττῃ καὶ ὑπὲρ ἐκείνων, ποῦ τὸ κάνουν νὰ διασκεδάξῃ.

Θέλω νὰ φέρω μιά οὐσιώδη τροποποίησιν σ' αὐτὴ τὴ θέση τοῦ σεβαστοῦ μου ἀκαδημαϊκοῦ:

Πρέπει νὰ ὁμολογηθῇ πρῶτα, πῶς ἂν ἕνα ἔργο, ποῦ μᾶς κάνει νὰ πλήττουμε, εἶναι πάντα ἕνα κακὸ ἔργο, ἐκεῖνο ποῦ μᾶς κάνει νὰ διασκεδάξουμε δὲν εἶναι πάντα τὸ καλύτερο. Ἀπὸ δύο ὠρισμένα ἔργα π. χ. τὸ ἕνα τοῦ Proust καὶ τὸ ἄλλο τοῦ Dumas fils, τὸ ἕνα μᾶς κάνει νὰ πλήττουμε, τὸ ἄλλο μᾶς εὐχαριστεῖ: ἀναντιρρητὰ ἀξιολογώτερο εἶναι τὸ πρῶτο, ποῦ μᾶς κάνει νὰ πλήττουμε, τὸ «κακόν». Ὑπάρχουν λοιπὸν ἔργα κακά, ὀλίγα ἢ μόλις διασκευαστικά, ποῦ τὰ προτιμοῦμε. Ἔπειτα; ὑπάρχουν ἔργα ποῦ ἐνώ φαινομένως πῶς μᾶς διασκεδάζουν, ὠστόσο δὲ μᾶς παρέχουν μιά ἀνετη καὶ ἐλεύθερη ἡδονή, ἂν θελήσουμε καὶ ἂν μπορούσαμε νὰ τὰ συναναστραφοῦμε λίγο περισσότερο. Διότι ἂν κάθε ἔργο καλὸ στὴν πρώτη ἐπιφάνεια μᾶς διασκεδάξῃ, ἔργο καλὸ στὴ δεύτερη ἐπιφάνεια εἶναι ἐκεῖνο ἀκριβῶς, ποῦ ἀρχίζει καὶ μᾶς στεναχωρεῖ, ποῦ μᾶς φέρει ἀνησυχία γιατί δὲ μᾶς δόθηκε δλόκληρο, γιατί κρύβει μυστικά, τὰ ὁποῖα ἔπρεπε νὰ λύσουμε καὶ τὰ ὁποῖα δὲν ἐλύσαμε, ποῦ μᾶς δοκιμάζει, ποῦ μᾶς βασανίζει.

Ἔτσι, νομίζω, πῶς, ἂν πρέπει νὰ διακρίνουμε τὰ ἔργα ποῦ μᾶς διασκεδάζουν ἀπὸ κείνα, ποῦ μᾶς κάνουν νὰ πλήττουμε, πρέπει ἀκόμη νὰ διακρίνουμε ἐκεῖνα, ποῦ μᾶς διασκεδάζουν χωρὶς νὰ εἶναι εἰς θέση νὰ μᾶς στεναχωρήσουν, ἀπὸ κείνα ποῦ κατορθώνουν πέρα ἀπὸ τὴν ἐπιπόλαιη διασκευαστικὴ ν' ἀπασχολήσουν, νὰ περιπλέξουν σοβαρὰ τὸ πνεῦμα μας, ὥστε νὰ μὴ μπορῇ νὰ βρῇ μιά λύση τελειωτικὴ, καὶ ἀκόμη ν' ἀπασχολήσουν δλόκληρη μιά ἐποχὴ καὶ πέραν τούτου ὅλες τὶς ἐποχές.

Ὁ Shakespeare μᾶς διασκεδάζει, ὁ Cervantes μᾶς διασκεδάζει, ἀλλ' ὁ Shakespeare καὶ ὁ Cervantes καθίστανται ὀχληροὶ εὐθύς μόλις πάμε νὰ ζητήσουμε πίσω ἀπὸ τὸν εὐχάριστο καὶ διασκευαστικὸ κόσμο τῶν εἰκόνων καὶ πίσω ἀπὸ interêt logique τὸ βαθυτέρο πνεῦμα, ποῦ πασχίζει νὰ τὸ ξανοίγῃ ὅταν μπορεῖ καὶ ὅσο μπορεῖ νὰ τὸ ξανοίγῃ τὸ δικό μας πνεῦμα.

Αὐτὴ ἡ ἀντίφαση τοῦ πληκτικῆς εὐχαρίστου, ποῦ φαίνεται σάν μιά ἐγγύθη πρὸ βέβαιη γιὰ τὴν παρουσία μιάς καλλιτεχνικῆς ἀξίας ἀπὸ τὴν ἀπλουστευτικὴ διάκριση καὶ προτίμησιν τοῦ διασκευαστικοῦ ἀπέναντι τὸ πληκτικῆς.

ΓΙΑΝΝΗ ΧΑΤΖΙΝΗ «Πρόσωπα καὶ ψυχές».

Ἴδου ἕνας τόμος ὅπου ἕνας νέος διανοούμενος θὰ μᾶς ἀποκαλύψῃ τὸν ἑαυτοῦ. Ἡ περιέργειά μας εἶναι μεγάλη. Καὶ ἡ περιέρ-

γιατί μας ικανοποιείται στὸ τέλος μὲ τὴ διαπίστωση μιᾶς ἐκλεκτικῆς ποιότητος σκέψης, καὶ μιᾶς συμπληρωτικῆς ὀρθοφροσύνης.

Ἡ ἔκφραση τῶν πραγμάτων ἀπὸ τὸν κ. Χατζίνης ἔχει μιὰ σταθερὴ γραμμὴ, ποὺ δείχνει, ὅτι ἀνεύρεν ἥδη τὸ δρόμο του, τὸ δρόμο τοῦ διαυγοῦς καὶ τοῦ σαφοῦς.

Ὁ κ. Χατζίνης στὸν πρόλογο τοῦ βιβλίου του μυκτηρίζει τὴν ἀσάφεια καὶ τὴν ταυτίζει μὲ τὴν ἀπουσία πραγματικοῦ στοχασμοῦ. Ὁσοι ἀμαθεῖς καὶ ἐπιπόλοιοι, καταφεύγουν στὴν ἀσάφεια, τὴν ὁποία μάλιστα ὀνομάζουν πρωτοτυπία. Καὶ ἀπὸ τὸ σημεῖο αὐτὸ μιλάει γιὰ τὴν **π ρ ω τ ο τ υ π ι α**.

Συμφωνῶ μὰζὶ του, ὅτι πρωτοτυπία δὲν ὑπάρχει, ὅτι δὲν ὑπάρχει τίποτε τὸ ἐντελῶς νέο, τίποτε δὲν εἶναι ἐφεύρεση. Ὅλα, ἀληθινά, στὴν περιοχὴ τοῦ πνεύματος εἶναι ἀνακαλύψεις. Ὅλα ὑπῆρχον πῖντοτε καὶ εἶναι ἴδιο τοῦ ποιητῆ νὰ τὰ ξαναῖθῃ καὶ νὰ τὰ ξαναδημιουργήσῃ. Ἡ πνευματικὴ ἀνθρώπινη γυρίζει μέσα σὲ πολώσεις καὶ διασπάσεις, σὲ ἀποχρώσεις καὶ συνδυασμούς. Ὅμως τώρα πρέπει νὰ πούμε, ὅτι ὑπάρχει πρωτοτυπία σὲ τοῦτο καὶ στὴν τολμηρὴ ἀπομάκρυνση ἀπὸ τοὺς καθιερωμένους συνδυασμούς, χωρὶς ποτὲ νὰ εἶναι ἡ ἀπομάκρυνση αὐτὴ πλήρης, χωρὶς ποτὲ νὰ εἶναι δυνατὸ ἢ πρωτοτυπία νὰ δημιουργήσῃ κάτι ἐντελῶς νέο.

Ὅταν ὁ κ. Χατζίνης μιλάει παρακάτω γιὰ τὸν **Κ α ρ ω τ ἄ κ η**, ἐγὼ διατάζω νὰ πιστεύσω, ὅτι ὁ τελευταῖος ἔχει πλοῦτο ἐσωτερικὸ δηλ. τὴ δυνατότητα γιὰ διανοητικὴ ἐπέκταση τῆς εὐαισθησίας του· ἔχεν ἴσως μόνον ἕναν πλοῦτο εὐαισθησιακὸ, μιὰ βαθειά, ἀλλ' ἀπλὴ συναίσθηση τῆς ζωῆς σὰν ἀπαξίας, σὰν κενοῦ αξιολογικοῦ καὶ ἀπὸ δῶ πηγάζει ἡ ἀνία του καὶ πέρ' ἀπ' αὐτὴ, ἡ εἰρωνεία του· δὲν ἔχει τὰ πετάγματα καὶ τὰ οσσημαρίσματα ἐνὸς διανοητικοῦ ποιητῆ. Τὰ πάντα χρωματίζει μὲ τὴ συναισθηματικὴ ἰδέα, ὅτι δὲν ἀξίζει νὰ ζῆ κανεὶς αὐτὴ τὴ ζωὴ τὴν ἀπάξια καὶ κωμικῆ.

Ὁ Κορωιάκης δὲν ἐξήγησε, διότι δὲν εἶχε τὴ δύναμη νὰ ζητήσῃ νὰ γλυτώσῃ μὲ τὴν ἀνάκληση τοῦ φωτός, τῆς χαρᾶς καὶ τῆς συμμετοχῆς; ἀπὸ τὸ μηδέν' ἀπέφυγε τὴ ζωὴ. Δὲν εἶχε τὴ δύναμη, τὴν πνευματικὴν δύναμη νὰ δημιουργήσῃ, νὰ καλλιεργήσῃ π ἄ θ ο ς μέσ' ἀπὸ αὐτὴ τὴ διάσταση, αὐτὴ τὴν κατεστραμμένη ἰσορροπία ἀνάμεσα στὸ μηδέν καὶ τὴ συμμετοχὴ, ἀνάμεσα στὴν ἀνία καὶ τὴν ἀνάγκη πληρότητας. Κ' ἔτσι βαθύνθηκε μέσα στὸ κενὸ ποῦ ὁ ἴδιος δὲ μπόρεσε νὰ ἀρῇ μὲ μιὰ πνευματικὴ πάλη. Ἡ εἰρωνεία του δὲν εἶναι παρὰ μιὰ ἀρνησιβαραβάρου νὰ συζητήσῃ μὲ τὸ ἴδιό του πνεύμα.

Ὁ κ. Χατζίνης πρὸ πέρα μιλάει γιὰ τὸν Νιρβάνα. Δὲ νομίζω, ὅτι ἀξίζει νὰ ἐξαιρεται τόσο ἡ ἀπλὴ εὐχέρεια στὸ γράφειν καὶ ὁ ἐλαφρὸς καὶ πεταλουδίζων στοχασμός. Ὁ Νιρβά-

νας δὲν εἶχε μιὰ ἐνιαία θεώρηση, δὲ μπόρεσε νὰ δώσῃ στὸν κόσμο σὰν πνευματικὸ δεδομένο μιὰ ἐνόητα, ἕνα γενικώτερο ὑπεύθυνο νόημα. Ἦταν ἀπλῶς, νομίζω, ἕνα πνεῦμα μικροαστικὸ προικισμένο μὲ τὴν παλαικτὴ διάθεση τῆς εὐτραπέλης διήγησις, αὐτοῦ ποῦ στὰ χωριά ἀκόμα ὀνομάζουν μ α σ ἄ λ ι. Ἐξω ἀπὸ τὸ μασάλι—τὸ ἐκλεπτυσμένο, ἀναντίρρητα—ὁ Νιρβάνας δὲν ὑπῆρχε.

Ὁ Νιρβάνας ὑπῆρξε καὶ κριτικὸς τῆς λογοτεχνίας. Ἡ κριτικὴ του ἀντίληψη, πηγάζοντας ἀπ' εὐθείας, ἀπὸ τὴ διαίσθηση, ἦταν μιὰ σκέψη στέρεα καὶ ὀρθή. Ὅμως ὑπάρχει κάτι πολὺ παραπάνω ἀπ' αὐτό.

Ὁ Περικλῆς Γιαννόπουλος γιὰ τὸν ὁποῖο σὲ συνέχεια μιλάει ὁ κ. Χατζίνης, ὑπῆρξεν ἕνας φανατικὸς; ξεχώρισε τὸν κόσμο σὲ δύο, σὲ ὑπὲρ καὶ κατὰ καὶ ἀρνήθηκε κάθε δικαίωμα σὲ κείνο ποῦ δὲν εἶναι ὑπὲρ. Ἡ ἐσχάτη αὐτὴ ἀφέλεια θὰ ἦταν πηγὴ ἀληθινοῦ πλοῦτου, ἀν ὑπῆρχε ἡ ἀνάλογη πνευματικὴ δύναμη ἐκμεταλλεύσεως. Ἀλλὰ κάθε ἀλογο, ποῦ καλπάζει, δὲν εἶναι πηγασός.

Ὁ Φώτος Πολίτης. Τὸν ὀνομάζει ὁ κ. Χατζίνης ἕναν φανατικὸν καὶ εἶναι. Ἐνας φανατικὸς τῆς συμπεριφορᾶς, ἕνας πολεμικὸς φιλόσοφος τῆς διαγωγῆς. Ἄντὸς δὲν ἐπόνεσε ἀπὸ τὴ ζωὴ. Ὁργίσθηκε μὰζὶ τῆς καὶ τὴν ἀπέληξε μὲ τὸ φραγκέλιο ὅταν τὴν ἐβλεπε νὰ μὴ στέργῃ νὰ μὴ στὸ ὀπτικὸ τόξο τῶν παρωπίδων του. Ἀλλὰ τὰ πρότυπα «διαγωγῆς», ποῦ σηκώνει στὴν ὑψωμένη δεξιὰ του μπροστά του, εἶναι ξένα. Καὶ γιὰ τοῦτο ὁ Φ. Πολίτης εἶναι ἕνας μονότατος ψάλτης τοῦ τραγουδιοῦ του, ποῦ τὸ τραγουδαί με τὸ πιστή. Ποτὲ δὲ μπόρεσε νὰ διαλεχθῇ με τὸν ἑαυτὸ του γιὰ τὶς ἴδιες του τὶς ἰδέες. Οὔτε τὶς γκρέμισε πρῶτα γιὰ τὶς οἰκοδομήσῃ. Γι' αὐτό, δὲν εἶχε ἐξέλξη.

Καὶ ἀν ἐξήγησε νὰ ξεσηκώσῃ τὴν ἐρπουσα ἑλληνικὴ ζωὴ, ἡ προσπάθειά του δὲν ὑπῆρξε γόνιμη, διότι προέβαλε μπροστά της ἕνα ὑπόδειγμα πολὺ μακρυνό, ἀφθαστά καὶ ἀδύνατο, ἐνῶ δὲν εἶδεν, ὅτι ἡ ἐννοια τῆς ζωῆς καὶ ἡ βελτίωσις τῆς εἶναι ζήτημα β α θ μ ι α ς κατακτητήσεως.

Ἐπειτα ὁ κ. Χατζίνης μιλάει γιὰ τὸν κ. Γρ. Ξενοπούλου. Θὰ ἤθελα ἐδῶ νὰ πῶ πόση ἐγὲν τύπωση μοῦ κάνει στὸ σύνολο τὸ ἔργο τοῦ Ξενοπούλου: πόση ἀρμονία ὑπάρχει μεταξὺ τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἐσωτερικῆς διαθέσεως τοῦ κ. Ξ. τῆς πνευματικῆς καὶ συναισθηματικῆς. Ποτὲ ὁ κ. Ξ. δὲ διαφώνησε μὲ τὴ ζωὴ. Δὲν τὴν ἐξήγησε ἀλλοιώτικη, τὴν εἶδε ὅπως τὴν εἶδε, σὰν πειρασμὸ καὶ τὴν φηβήθηκε. Καὶ πρόσθεσε στὴ ζωὴ τὸ φόβο του. Κί' ἀπ' αὐτὸ τὸ γάμο γεννήθηκε τὸ ἔργο του. Αὐτὸ εἶναι τὸ αἰώνιο στοιχεῖο στὸ ἔργο του.

Ὅστόσο ὁ ἰδιαιτέρος τρόπος, τὸ ὕφος ποῦ ἐδῶκε στὰ πράγματα—ὄχι τὸ ὕψος σὰν τροπικότητα—δὲν ἔχει τὴν ἴδια ἀντοχὴ μὲ τὴ θεώρησι τῆς ζωῆς, ποῦ μὰς δίνει μέσ' ἀπὸ

τῶς φόβους του. Ἦδη ἔχει κατὰ τὸ ξεπερασμένο. Εἶναι ἡ ἐπιτηδευμένη ἀφέλεια; εἶναι ὁ γλυκασμός; εἶναι ἡ ὑπερβολικὴ ἰσως ἀπλότητα;

Ὁ Ν. Καζαντζάκης. Κι αὐτὸς δὲ διαφώνησε μετὰ τὴ ζωῆ, ὅσο τουλάχιστον μᾶς ἀφῆνε νὰ πιστεύουμε ἢ «Ἰσπανία» του. Εἶναι γι' αὐτὸν μάγισσα ἡ ζωὴ καὶ ζητεῖ νὰ ὑποταχθῆ στὸ δέλητρόν της. Ἐπιθυμεῖ νὰ σπῆσει μέσα σὲ μὴ αἰώνια στιγμὴ ζωῆς. Καὶ σπεύδει νὰ τὴ ζῆση. Ἄλλ' ἴδου ἡ περίπτωσις νὰ πούμε, ὅτι ὁ Καζαντζάκης δὲν εἶναι ἕνας ἐσωτερικευμένος στοχαστής.

Διηγῆται τὶς ἐντυπώσεις του, συνθέτει τὴν πνευματικὴ μεταστροφή των ἐντυπώσεων του, ποὺ εἶναι ὅμως πάντοτε ἐξωτερικὲς ἐντυπώσεις: περιγράφει μὲ ζωηρὸ χρῶμα, μὲ ἀντιθέσεις ἰσχυρές, μὲ ἔντονο chiaroscuro αὐτὸ ποὺ γιὰ μᾶς εἶναι θαμπὸ καὶ μόλις ἐκαισθητό. Τοῦ εἶναι ξένος ὁ κάπως ὀκνηρὸς φιλοσοφικὸς ρεμβασμὸς μπροστὰ σὲ μὴ ἐσωτερικὴ εἰκόνα, μπροστὰ ἀκόμη σὲ μὴ δυσωφέσκεια καὶ ἀνάγκη μεταβολῆς. Ἐννοεῖται, μεταβολῆς ψυχικῆς ἀτμοσφαιρας.

Δὲ θὰ παρακολοθησῶ τὸν κ. Χατζίτη καθὼς ζητεῖ νὰ μᾶς πᾶρη ἀπὸ τὸ χεῖρ καὶ νὰ μᾶς ὀδηγήσῃ ἔξω ἀπὸ τὰ ἑλληνικὰ λογοτεχνικὰ σύνορα. Ἀρμόδιαι γι' αὐτὰ νὰ ποῦν ἄλλοι, οἱ ἔθνοι. Ἐμεῖς ζοῦμε τὴ ζωὴ τοῦ διωκοῦ μᾶς χωριστῶς, γι' αὐτὴ παθαίνομαστε. Αὐτὴ μᾶς κάνει νὰ ζοῦμε εὐλακρῶν καὶ ἄμεσα.

Ἡ γενικὴ ἐντύπωσή μου ἀπὸ τὶς σελίδες ποὺ ἀφοροῦν τὸν Νίτσε, τὸν Ντ' Ἀννούτσιου, τὸν Μαίτσεργκ εἶναι ὅτι ἐδῶ ὁ κ. Χατζίτης «γνωρίζει», στὶς ἑλληνικὲς σελίδες τοῦ «δημοουργεῖ».

Ἄς σκαλίζουμε ὅλο καὶ πῶς ἐπίμονα τὰ ἑλληνικὰ μᾶς πράγματα, Δὲν ἔχει σημασία ἂν ἡμεῖς θὰ εἴμαστε ποὺ θὰ βροῦμε τὸ ἀληθινὸ ἢ θὰ εἴμαστε οἱ γελασμένοι. Δὲν πρόκειται γιὰ μᾶς. Ὁ κριτικὸς ἐργάζεται γιὰ ἕνα ἀποτέλεσμα ἐντελῶς ἀντικειμενικῶ. Γι' αὐτὸ ὁ κριτικὸς ἔχει δικαίωμα ἀκόμα καὶ ὅταν ἔχη ἄδικο.

Ὁ κ. Χατζίτης χαιρετᾷ αὐτὴ τὴν ἀπόσπασσι καὶ ἀντικειμενικὴ χαρὰ τῆς ἔρευνας. Αὐτὸ εἶναι τὸ πρῶτιστο. Ἐπειτα ἡ δύναμις καὶ τὸ βάθος τῆς ἔρευνας εἰς σημασία μπορούνε νὰ ἔχουν μπροστὰ στὴν ἀλήθεια, ποὺ κερδίζεται καὶ ἀπὸ τὴν παρανόησι ἀκόμα καὶ ἀπὸ τὴν ἀπάτη; Γιὰ ποῦ λόγῳ νὰ προσπαθοῦμε νὰ εἰς βροῦμε ψευδία, ὅταν καὶ τὰ ψευδία αὐτὰ εἶναι δημοσιονικὰ καὶ χρήσιμα; Ἐνὰ πρῶγμα μονάχα μᾶς χρειάζεται νὰ ἴδωμε: ὅτι ἔχομε μπροστὰ μᾶς ἕναν λεπτὸ καὶ πρᾶσιςτο δianoητή. Κ' ἕναν ἐνθουσιασμένο ἀπὸ τὸν ἴδιον του τὸ σκοπὸ, ἕναν ἀγρὸ πνευματικὸ ὁδοιπόρῳ. Μὴ φυσιογνωμία εὐεργετικὴ γιὰ τὴν ὑπόθεσι των Ἑλληνικῶν Γραμμάτων.

Δ. ΒΕΖΑΝΗ « Πολιτισμὸς καὶ ἐπιστῆμη τοῦ πολιτισμοῦ ».

Στὴ σειρά των ἔργων τῆς «Ἐρευνας» τοῦ κ. Κασσιόνη δημοσιεύεται ἡ παραπάνω μελέτη. Εἶναι μὴ σύνθεσι στοιχείων κατατοπιστικῆ. Συχνότερα περιγραφικὴ καὶ σπανιότερα διαλεκτικῆ. Ὁ συγγραφεὺς φαίνεται, πῶς σπεύδει νὰ συγκεντρώσῃ καὶ νὰ κατατάξῃ τὴν ὅλη τὸν θέματός του χωρὶς νὰ ζητῇ νὰ δημοιουργῆσι μπροστὰ μᾶς ὄρους ἐσωτερικῶς τέτοιους, ποὺ νὰ πηγάξῃ ἢ μὴ σελίδα ἀπὸ τὴν ἄλλη. Ὁ σκοπὸς τοῦ βιβλίου, πρακτικῶς. Ὅσοσο διακρίνεται μὲς ἀπὸ τὸ χρῆσιμον αὐτὸ μελέτημα ὁ ἄνθρωπος, ποὺ κατέχει πολὺ περισσότερα ἀπ' ὅ,τι μᾶς λέγει. Ἐχομε αὐτὴ τὴν ἐντύπωσι, ὅτι μᾶς δίνονται λιγώτερα, ἔκ τοῦ περισσέματος καὶ τίποτε ἐδῶ δὲ θυμίζει τὰ ἔργα, ποὺ εἶναι περμαζέματα καὶ καὶ προσφορῆς ἐκ τοῦ ὑστερήματος.

Ἐνα ἀκόμα ὠστόσο ἔχει νὰ παρατηρήσῃ κανεὶς: τὴν φανερὴ ἔξηροτητα τοῦ ὄρους, ποὺ δὲ φτάνει νὰ κάνει τὸ βιβλίον ἐπαγωγὸ, ὅπως νομίζω, ὅτι θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι ἕνα βιβλίον δημοσιευμένο στὴν ἐκλαϊκευτικὴ σειρά τῆς «Ἐρευνας».

« ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ ».

Ἐκδόθηκε τὸ τεῦχος β' τοῦ τόμου ΙΒ' τῆς «Λαογραφίας». Εἶναι γνωστὸ, πῶς ἡ «Λαογραφία» εἶναι περιοδικὸ δελτιὸ τῆς Ἑλληνικῆς Λαογραφικῆς Ἐταιρείας, τὸ ὁποῖο διευθύνει ὁ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου μᾶς κ. Στ. Κυριακίδης.

Τὸ τεῦχος περιεχίει ἐργασίαι λαογραφικοῦ περιεχομένου, βιβλιοκρισίας τοῦ κ. Στ. Κυριακίδη, βιβλιογραφικὰ σημεῖωματα καὶ πίνακα νέων βιβλίων.

Συνιστοῦμε στὸ κοινὸ ποὺ μᾶς διαβάξῃ, τὴν παρακολοθήση τῆς σειράς των τόμων τῆς «Λαογραφίας» σὺν ἕνα διελκὸ κέρδος, πνευματικὸ καὶ ἔθνικόν. Πνευματικόν, διότι μᾶς δίνεται ἕνας ἀκόμη τρόπος νὰ βιανοποιήσομε τὸ λογικευμένο γνωστικὸ μᾶς, ποὺ ζητεῖ νὰ θέσῃ μὴ τάξῃ στὰ πράγματα καὶ νὰ τὰ κατακτῆσι μετὰ τὴ σαφῆ γνώση ἔθνικόν, διότι ἡ γνώσι αὐτὴ εἶναι γνώσι ἡμῶν των ἰδίων. Καὶ δὲν ὑπάρχει πῶς «ἔθνικῆς» ὑπηρεσία ἀπὸ τὸ νὰ γνωρίζομε τί εἴμαστε σὺν λαός, σὺν γήσιαις ἑλληνικαῖς ἀνθρώπιναις μονάδαις.

Μονάχα ἀπ' αὐτὸ πέρα, θὰ πάμε νὰ βροῦμε τὸν τρόπο νὰ γίνομε κατὰ ἄλλο, καλύτερο, ἀνώτερο, πνευματικώτερο.

Β. ΝΩΤΗ « Τὰ ἀνάκτορα τοῦ Γαλερίου καὶ Μαξιμιανέου ».

Ἐνδιαφέρομαι νὰ μάθω τὴν ἀλήθεια πᾶν στὸ πρόβλημα, ποὺ καταπιεσθῆκε νὰ λύσῃ ὁ σεβαστὸς καθηγητὴς μου καὶ ἤδη συν-

ταξιώχους γυμνασιάρχης κ. Β. Νώτης. "Όμως ενδιαφερόμαστε σ' έναν βαθμό εξαιρετικό, πέρ' από κάθε αναζήτηση της αλήθειας, να ξαναζήσω τόν άνθρωπο και τó πνεύμα του μέρ' από τó έργο του. Και, ακόμη, να ζωντανέψω μπροστά μου ένα παρελθόν τόσο μακρυνό πιά, ένα παρελθόν που πέρασε και δέν υπάρχει έλπιδα να ξαναγυρίσει' παρελθόν άσήμαντο στο βάθος, αλλά ωστόσο χρυσοστολισμένο με τά σποιλία της παιδικής ηλικίας, που είναι τó γέλιο, ή ξεγνοιασιά, ή μαθητική πονηρία, ή έχθρική αγάπη τού μαθητή πρós τó δάσκαλό του. Για τούτο τó βιβλίό του κ. Νώτη πέρ' από τήν ψυχή και καθαρευοισιάνικη αλήθεια, τήν όποια αναζητεί, μου είναι ένα θερμό και άψύχρατο «κάτι», που με ξαναφέρει στην αξαγόραστη άνόητη νιότη, στην επιπόλαιη άνεκτήμητη έφηβική ηλικία. Για τούτο τó βιβλίό του κ. Νώτη τó αγάπησα, τó φίλησα και τέλος τó άφησα κατά μέρος, θλιβερά ψιθυρίζοντας, όπως ó Γάλλος έκείνος : «Fais dodo, mon très cher».

Μ. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΥ «Πρόοδος και συγχρονισμός τού "Έθνους».

Τό δοκίμιο τούτο στρέφεται γύρω στις ασθένειες τού νεοελληνικού χαρακτήρα και πολιτισμού και ζητάει να βρή μιá θεραπεία και μιá καλύτερηση.

Η αναζήτηση αυτή γίνεται με φανερή αγάπη πρós τήν Ελλάδα, τήν όποια ή δοκιμιογράφος ζητεί να ιδή καλύτερη. "Ίσως ó τρόπος τής αναζητήσεως αυτής είναι κάπως άπλουστευτικός και ίσως λείπει άπ' αυτή ή ύποψία για τó μέγεθος τής δυσχέρειας που παρουσιάζει μιá λύση παρομοίων ζητημάτων, όμως ανεξάρτητα άπ' αυτό πρέπει να όμολογήσῃ, ότι ή έρευνα τής Καρ. Αργυροπούλου, αν δέν ικανοποιεί πλήρως, παρέχει όμως έδαφος σέ συζητήσεις.

Γ. ΜΑΡΚΙΔΗ «Στοχασμοί και σημειώματα».

Ό κ. Μαρκίδης είναι ένας συγγραφέας πλούσιος από γνώσεις, ένας μεγάλος θησαυριστής ξένων γλωσσών και σκέψεων. Μιά δυνατή μνήμη συγκρατεί όλο τó άτελείωτο πλήθος τών προσώπων και πραγμάτων που γνωρίζει, τών ξένων σκέψεων, που ένθνυμείται και αυτή ή ικανότητα τής μνήμης του τόν διευκολύνει να δίνη μορφή πιδ συλληπτή στή

σκέψη του. Και τώρα παρουσιάζεται τó φαινόμενο, ότι ή σκέψη του, σκέψη συχνά πρακτική και διδακτική, άποφθεγματική και μοραλιστική, δέν παρουσιάζει τόσο ενδιαφέρον στην άφηρημένη πνευματική της διαχείριση όσο όταν επενδύεται μ' ένα παράδειγμα ή όταν ένας ξένος στοχασμός αναφερόμενος τήν παρουσιάζει μπροστά μας έντονότερα. Τό καθαρόν έννοιολογικό μέρος τών στοχασμών του θά ζητούσε μιá μεγαλύτερη ένταση και βραχύτητα και μιá περισσότερη δροσιά για ν' πλησιάσουμε σέ κείνο, που θά όνομάζουμα maximes. "Άλλά ó κ. Μαρκίδης δέν βάλνει έντελώς παύει σ' αυτή τήν πρόθεση.

Όσοσο κανείς δέν μπορεί να άρνηθῃ, ότι ó τόμος αυτός τών στοχασμών και σημειωμάτων παρουσιάζεται με σοβαρότητα και ότι αν λείπη από τó συγγραφέα ή φινέτσα τού ύφους ένός καθαρού λογοτέχνη, ó κόσμος στον όποιο μάς μπάζει είναι ένας κόσμος πνευματικής ήδονής, έστω και αν είναι περισσότερο τού πρέποντος πρακτικός, ύπομνηματισμένος με παραδείγματα, διδακτικός, και ή πνευματική μεταβάλλεται σέ γνωστική ήδονή.

ΠΑΝΤ. ΜΠΙΣΤΗ «Ταξίδι στην Ελλάδα».

Ό συγγραφέας ταξιδεύει ανά τήν Ελλάδα και μάς διηγείται τις έντυπώσεις του. Οι έντυπώσεις αυτές είναι έντελώς έξωτερικές. Δέν προσέρχονται από άνθρωπο που μόδεσε και είδε κάτι πιδ πέρ' από τó φαινόμενο, που μόδεσε να θερμανθῃ από τó θέαμα, που μόδεσε να μεταβῃ από τή δημοσιογραφία στην τέχνη. Πουθενά; ó δημιουργικός θαυμασμός, πουθενά ή συγκινημένη συγκέντρωση και θέωση. Μία κακή δημοσιογραφία.

SOGNO D'ORAZIO Beniamino Rampello.

Κυκλοφόρησε τελευταία τó δραματικό έργο τού κ. Beniamino Rampello με τόν τίτλο τó «Όνειρο τού Όρατίου» στο όποιο γίνεται μιá πραγματική αποθέωση τής Ρώμης. Ό συγγραφέας που είναι θεμελιώδης με τó κλασσικό πνεύμα και που τόν χαρακτηρίζει μιá εξαιρετική πολυμάθεια μάς έδωκε ένα έργο μεγάλης πνοής που μπορεί μαζί να ένθουσιάζει και τó μεγάλο πλήθος. Γραμμένο σέ στίχους μουσικώτατους φέρνει γενικά τήν σφραγίδα ένός δημιουργήματος διαρκείας.

Μ. Η.

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΕΣ ΗΜΕΡΕΣ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

(ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΔΥΟ ΜΗΝΕΣ)

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ | 6ος δόχος 'Αρμόδιου, 5

Συνδρομή ετησία δρχ. 60
» εξωτερικού » 120

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

ΒΙΒΛΙΑ

Τ. Ζαφειρ «Διάλογος πάνω στην ποίηση». Αθήνα, 1939. — Λογογραφία, Δελτίον της 'Ελληνικής Γραμματικής 'Εταιρείας εκδιδόμενον επί τηρείαι Στ. Κυριαζίδου τόμος 12, τευχ. 2. Θεσσαλονίκη.
Α. Βεζάνη «Πολιτισμός και ελίτισση του πολιτισμού». (Έκδ. «'Ερμηνεύς»). Αλεξάνδρεια, Χαλά - Γεννάδιος δ Ζηλοτάκης. — Γρ. Ξενοπούλου «Η διωκασθεατική τέχνη». (Έκδ. Αλεξάνδρεια, 1938). — Α. Χαλά «Ο μεγιστο: των 'Ελλήνων κατακτητών της Δυσσας». — Στοιχοισμὸν καὶ σημεϊωματα Δευκασία Κύπρου, 1939. — Α. Χαλά «Το μυστικό της ζωής». — Ιωάννου Μαλακταίνου «Σαν άσπυρο, σάν παραμύθι». Αθήνα, 1939. — Α. Χαλά «Ε. Α. Αρμόδιου». — Παν. Μπίστη «Ταξίδη στην Ελλάδα» Κύπρος, 1939. — Α. Χαλά «Ποιός δ εστιν της άρχαιης ελληνικής πολιτείας». — Γ. Χατζίνη «Πρόσωπα και φωνές». Αθήνα, 1939. — Μισκίνη «Φύση» Αθήνα, 1938. — Α. Βεζάνη «Κάτω απ' τις λέξεις του Παράδεισου». — Κ. Κερίσση «Θεία μηνύματα» Αθήνα, 1939. — Γερ. Γεργόδη «Πορεία μέσ' στη ζωή». 1939. — Ζήση «Οι δυνατοί». Αθήνα, 1939. — Ο. Καλλιπή «Τραγούδι της ψυχής». Αθήνα, 1939. — Κ. Νταϊρά «Οι άθροιστοι του Βάλτεν». Αθήνα, 1939. — Π. Βρολόγα «'Ιων. Θεσσαλονίκη, 1939. — Γ. Σφιτακτάση «Εισαγωγή από λυρικό μύθος» Αθήνα, 1939. — Στ. Χαλά «Τα φάση της πόλης». Καίρο, 1939. — Μ. Παπαδάτου «Άσφατοι δρόμοι» Καίρο, 1939. — Γ. Αντωνίου «Ποιήματα» Αθήνα, 1939. — Αλεξάνδρας Πλακωτάση «Αριστοί» Αθήνα, 1939. — Γ. Χαλά «Σχολία ασύμμαν με Στ. Φαϊτιάδη». Αθήνα, 1939.

ΠΡΟΣΕΙΕΣ

«Οι Βεϊκοί» (Πειρίαι), «'Ηχώ των Πειρίων» (Καίρημ), «'Εφημερίς των Λεσβίων» (Λέσβος), «Ελευθερός Κόσμος» (Σύρος), «'Επτάνησος» (Κέρκυρα), «'Ερμηνεύς» (Αίγιον), «Σπαρτιάτικα» (Σπάρτη), «Τραπεζοτυπία» (Αθήνα), «Φωνή του Αίγιου».

ΠΟΙΗΤΑ

«Αποστολή Γραμματικής» Μάιος, Ιούνιος, 1 Ιούλιος, 1939. «Κυνηγορική 'Επιθεώρηση» (Αθήνα). «Επιθεώρηση» Νο. 379, 380, 381, 1939 (Αθήνα). «Παιδαγωγική» Μάιος - Ιούνιος, 1939 (Αθήνα). «Βιβλιοτυπικά Χρονικά» Ιούνιος, 1939 (Αθήνα). «'Ελληνική» Τούλιος, Δέκυμβριος, 1939 (Αθήνα). «'Αρμόδιος» Μάιος, Ιούνιος, 1939 (Νάπολις Κοήτης). «Πάρος» Ιούλιος, Δέκυμβριος, 1939 (Κύπρος). «'Αγιος 'Ισών και Σωσίπατρος» (Κέρκυρα), «'Αχαΐα» 1939 (Πάρος), «Φ.Ο.Π.» Δέκυμβριος 1939 (Πειραιά) «Ραδιο - 'Επιθεώρηση» Δέκυμβριος 1939, Roma. «'Ενευματική Ζωή» Ιούλιος - Δέκυμβριος, 1939.

ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΚΘΕΣΙΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΧΙΥ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

10 Σεπτεμβρίου — 1η Οκτωβρίου 1939

ΠΡΟΣΚΛΕΣΤΕ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΝ

ΕΠΙΣΚΕΦΘΗΤΕ ΤΗΝ

Αποτελεί την αποδαισιότατην και ἔτος ἐπίδει-
ξιν καὶ ἀποτελεσματικὴν διαφήμιον τῶν προ-
ϊότητων τῆς Χώρας μας.

Συντελεῖ εἰς τὴν δὴδ καλλιτέρεους ὁρους τοπο-
θετηθῆναι καὶ διαθέσθαι τῶν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν
καὶ ἐξωτερικόν.

Ἐμφανίζει τὴν ξένην παραγωγὴν εἰς τὰς καλ-
λιτέρας ποιότητας καὶ τιμὰς καὶ διευκολύνει
τὴν παραλληλισμὸν τῶν μετὰ τὴν παραγωγὴν τοῦ
τόπου μας.

Χρονοῦ ἐπιείκως βραβεῖα καὶ ἐλαθία εἰς Βι-
σημαντίας καὶ παραγωγούς.

Μεγάλαι ἐκπτώσεις ναύλων διὰ τοῦ
πισκέπτας καὶ μεταφορὰς ἐκθεμάτων.

Πληροφορία εἰς τὰς Τοπικὰς Ἐπιτροπὰς, εἰς τὰς
ἐδρας τῶν Νομῶν τοῦ Κράτους καὶ εἰς τὰ κατά
τόπους Πρακτορεῖα.